

RUSYA FEDERASYONU

PAZAR BİLGİLERİ

T.C.
Ticaret Bakanlığı
Dış Temsilcilikler ve Uluslararası Etkinlikler
Genel Müdürlüğü

İçindekiler

1. DIŞ TİCARET POLİTİKASI VE UYGULAMALARI	3
2. PAZARIN ÖZELLİKLERİ	12
3. ÖNEMLİ SEKTÖRLER	17
4. PAZARDA DİKKAT EDİLMESİ GEREKEN HUSUSLAR VE DİĞER BİLGİLER.....	21
5. ŞİRKET KURULUŞU VE İŐ YAPMA İLE İLGİLİ BİLGİLER.....	25

1. DIŞ TİCARET POLİTİKASI VE UYGULAMALARI

A) Dış Ticaret Mevzuatı (İthalat Rejimi, İhracat Rejimi)

Rusya Federasyonu'nun, Bağımsız Devletler Topluluğu (BDT) ülkeleri ile Serbest Ticaret Anlaşması, Avrupa Birliği ile de Şubat 1996'dan geçerli olmak üzere bir ortaklık ve işbirliği anlaşması bulunmaktadır. Öte yandan, Rusya Federasyonu, Beyaz Rusya ve Kazakistan arasında 1 Ocak 2010 tarihinden itibaren Gümrük Birliği kurulmuş olup, bahse konu Birlięe, 2014 yılında Ermenistan ve 2015 yılında Kırgızistan da dahil olmuştur.

Rusya Federasyonu, Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ)'ne, 1993 yılı Haziran ayında başvurmuş olup, ülkenin, Örgüte üyeliğine ilişkin belgeler, Örgütün 8. Bakanlar Konferansında, 16 Aralık 2011 tarihinde, İsviçre'nin Cenevre kentinde üye devletlerin Bakanları tarafından onaylanmıştır. Söz konusu belgeler, Rusya Federasyonu'nun üyeliğine ilişkin şart ve taviz belgelerini, Rusya Federasyonu'nun ticaret rejimine ilişkin reformları ve DTÖ'ye üyelik çerçevesinde üstlendiği taahhütleri içeren bir pakettir. Rusya Federasyonu, DTÖ'ye katılımının onaylanması sürecinin tamamlandığını 23 Temmuz 2012 tarihinde DTÖ Sekretaryasına resmi olarak bildirmiştir. İç onay sürecini tamamlayan Rusya Federasyonu, 23 Ağustos 2012 tarihinden itibaren DTÖ'nün 156'ncı üyesi olmuştur.

Rusya Federasyonu, 2006-2007 yıllarında, BDT üyesi ülkelere sağlamakta olduğu ucuz enerji desteğini önemli ölçüde daraltmıştır. Bu da ülkenin ucuz gazı bundan böyle Sovyet dönemi sonrası bir işbirliği desteği olarak kullanmayacağı anlamına gelmektedir. Bununla birlikte Rusya Federasyonu'nun Sovyet dönemi sonrasında yeniden ekonomik entegrasyon için BDT yerine Avrasya Ekonomik Topluluğu (Eurasec)'nu daha verimli bir araç olarak görmeye başladığı gözlenmektedir. 2000 yılı Nisan ayında kurulan Eurasec, halihazırda Rusya Federasyonu, Beyaz Rusya, Kazakistan, Kırgızistan, Tacikistan ve Özbekistan'dan oluşmakta olup, Ermenistan, Ukrayna ve Moldova üyelik öncesi gözlemci statüsündedir. 250 milyon nüfuslu potansiyel bir pazar olan Eurasec'in birinci hedefi bir Gümrük Birliği oluşturmaktır. Bu hedefe yönelik çok küçük bir ilerleme kaydedilmiş olsa da, söz konusu ilerlemeler, tarifelerin çoğunluğunda şimdiden bir düzenleme olması nedeni ile önemli görülmektedir. Eurasec, 2006 yılında, entegre bir döviz piyasası kurulması yönünde anlaşmaya varmıştır. Rusya Federasyonu ve Kazakistan tarafından, bölgeye finansman sağlanması amacıyla yönelik olarak Avrasya Kalkınma Bankası kurulmuş olup, Banka, 1,5 milyar dolar tutarında kayıtlı sermayeye sahiptir.

Rusya Federasyonu tarafından ihraç ürünlerimizin ülkeye girişine getirilen bir kolaylık, ülkemizin ithalatta uygulanan ülke preferans sistemine dahil edilmesidir. Sovyet döneminden beri (1974) uygulanan bu sistem, 1992 yılında tekrar düzenlenmiş olup, ülkemiz, gelişmekte olan ülkeler statüsünde kabul edilmekte ve üçüncü ülke menşeli ürünlerin ithalatındaki gümrük vergilerinin %25'i oranında indirim yapılarak Türk menşeli muhtelif ürünlerin ülkeye girmesine imkan sağlanmaktadır (GSP). Söz konusu indirimden yararlanmak için FORM A menşe belgesinin ibraz edilmesi gerekmektedir. Diğer taraftan, İthalatta uygulanan Genel Preferanslar Sistemine dahil madde gruplarında bir azaltmaya gidilmiştir. Bu uygulama ile ülkemizin belli başlı ihraç ürünlerinden tekstil, deri eşya, şekerleme mamulleri, makarna, temizlik maddeleri, bisküviler liste dışında kalmıştır.

B) Gümrük Vergileri

Rusya Federasyonu'nda birçok mal grubunda gümrük kıymetinin tespiti açısından referans fiyat uygulaması yapılmaktadır. Rus Gümrük İdaresince fiyat açısından riskli olduğu değerlendirilen muhtelif ürünlerde belirlenen asgari kıymetlerin altında kalan beyanlar kabul edilmemekte, malın girişine ancak asgari kıymet üzerinden vergi alınması kaydıyla izin verilmektedir. Bu uygulama, gümrük idaresi içinde 'sirküler' yoluyla yürütülmekte ve kamuya ilan edilmemektedir. Buna karşın, referans fiyat uygulaması bulunmayan mallar açısından ise beyan edilen fiyatların gerçeğe uygunluğunu tespit etmekte her bir gümrük idaresi bağımsız hareket edebilmektedir. Referans fiyat uygulamalarına yönelik idari yargı yolu açık olsa da dava süreçleri uzun süre alabilmektedir.

Ülkemiz, gelişmekte olan ülkeler statüsünde kabul edilmekte ve üçüncü ülke menşeli ürünlerin ithalatındaki gümrük vergilerinin %25'i oranında indirim yapılarak Türk menşeli muhtelif ürünlerin ülkeye girmesine imkan sağlanmaktadır. Söz konusu indirimden yararlanmak için FORM A menşe belgesinin ibraz edilmesi gerekmektedir.

Avrasya Gümrük Birliğine ihraç edilen mallara ilişkin olarak gümrük vergisi ve sair mali yükümlülüklerin ödenmesi gerekmektedir. Rusya Federasyonu sınır gümrük idaresinde; ithalatçı, distribütör, nakliye firması veya gümrük müşaviri tarafından gümrük ödemeleri yapılmalı ve gerekli belgeler eksiksiz olarak ibraz edilmelidir. Gümrük beyannamesine ilaveten, Rus gümrüklerinde gerekli olan diğer belgeler; eşya kıymetini tevsik edici belgeler (Satıcı tarafından onaylanmış fiyat listesi, fatura, ihracat beyannamesi örneği), taşıma belgeleri, gerekli uygunluk sertifikaları, menşe belgesi, varsa lisans ve izinler ve sigorta poliçesi (CIP, CIF taşıma şekli ise) şeklinde sıralanabilir.

Rusya Federasyonu'nda tarife cetvelinde yer alan eşyaların yaklaşık %85'inin gümrük vergileri 'ad valorem' olarak belirlenmiştir. Geri kalan eşya grubunda ise 'ad valorem' ve spesifik tarife oranlarının azami oranının esas alınması şeklinde kombine yöntem kullanılmaktadır. Rusya Federasyonu'nun DTÖ'ye 22 Ağustos 2012 tarihindeki üyeliğini müteakip ortalama gümrük tarife oranı %7,8 olarak uygulanmaya başlanmıştır (Bağlı ortalama tarife oranı ise %8,6'dır). Rusya Federasyonu'nun ağırlıklı ortalama yöntemiyle hesaplanan gümrük vergisi oranı ise 2019 yılında %4,3 (geçici veri) seviyesinde tezahür etmiştir. Ayrıca nihai ürünlerde %15, muhtelif tarım ürünlerinde (et ürünleri ve içecekler) ise fasıl bazında ortalama %30'lara ulaşan yüksek gümrük vergileri de uygulanmaktadır.

Rus gümrüklerinde en çok dikkat edilen husus, gümrük kıymetinin doğruluğunun tespitidir. Özellikle bağlı şirkete yapılan taşımaların risk teşkil ettiği değerlendirilebilmektedir. Anılan risk grubuna yönelik vergi denetimlerinde ise 'transfer fiyatlandırması' en çok dikkat edilen hususlar arasında yer almaktadır.

C) İç Vergiler ve Oranları

Rusya Federasyonu vergi sistemi; Federal (Merkezi Hükümet), Bölgesel (Valilik) ve Yerel (Belediye) makamlarca tayin edilmek üzere 3 aşamadan müteşekkildir.

1) Federal Vergiler: Katma değer, lüks tüketim, kişisel gelir, kurumlar, maden, su kaynakları ve damga vergileri ile vahşi yaşam ve biyolojik kaynakların kullanımına ilişkin harçlardan müteşekkildir.

a) Katma Değer Vergisi: Katma değer vergisi (KDV)'nin mükellefleri kurumlar (şirketler, işletmeler vb.) ve özel teşebbüslerdir. Verginin matrahı, mal ve hizmetlerin satış fiyatıdır. Vergi matrahı tespit edilirken, satış bedeli olarak nakdi, aynı, değerli evraklar dâhil elde edilen tüm gelirler dikkate alınır. Rusya Federasyonu'nda genel KDV oranı %20'dir. Ancak, uluslararası taşımacılık hizmetleri, ihracat ve serbest bölgelere satışlar gibi bazı işlemler vergiden muaf tutulmaktadır. Ayrıca, başta muhtelif yaş meyve sebze ürünleri olmak üzere bazı gıda maddeleri, kitaplar, çocuk ürünleri, medikal ürünler ve ilaçlar gibi muhtelif ürünlerde uygulanan KDV oranı %10 olarak belirlenmiştir. Rusya Federasyonu'nda KDV ödemeleri, vergi dönemini takip eden ayın 25'inci gününe kadar yapılmaktadır (Birer ay arayla 3 eşit taksitle de ödenebilmektedir).

İthal edilen ürünün Rusya Federasyonu'na girişinde ise gümrüklenmiş değer üzerinde KDV hesaplanmaktadır. Ayrıca, her bir gümrük beyanı için gümrük yetkililerince işlem ücreti alınmaktadır. İlaveten; alkollü içkiler, muhtelif tütün mamulleri, petrol ürünleri ve muhtelif kara taşıtlarının ithali esnasında özel tüketim vergisi de tahsil edilmektedir.

Öte yandan, Rusya Federasyonu'nun, Türkiye de dahil olmak üzere toplam 82 ülke ile çifte vergilendirmeyi önleme anlaşması bulunmaktadır.

b) Lüks Tüketim Vergisi (Excises): Lüks tüketim vergisinin mükellefleri; kurumlar, tüzel kişiler, özel teşebbüsler ve ithalatçılardır. Alkollü içecekler, tütün ürünleri, motorlu taşıtlar, etil alkol gibi bazı ürünler lüks tüketim vergisine tabidir.

c) Kişisel Gelir Vergisi: Rusya Federasyonu'nda yerleşik kişiler ve yerleşik olmamakla birlikte Rusya Federasyonu içinde gelir elde eden gerçek kişiler, kişisel gelir vergisi mükellefleridir. Kişisel gelir vergisi oranı genel olarak %13 seviyesinde uygulanmaktadır (Ücret gelirleri, kişisel girişimcilerin gelirleri ve 3 yıldan az tutulan taşınmazların satışından elde edilen gelirler). Ancak, gelir vergisi oranı Rusya Federasyonu'nda yerleşik olanlar için gelir kalemine göre %9 (2007'den önce düzenlenen ipotek bonoları ve ipotek katılım sertifikaları gelirleri) veya %35 (Yarışma gelirleri ile belirli limitin üzerindeki faiz gelirleri) olarak, Rusya Federasyonu'nda yerleşik olmayanlar için ise %15 (Rus firmalarından alınan kar payları) veya %30 olarak da uygulanabilmektedir.

d) Kurumlar Vergisi: Rus şirketleri, yabancı şirketler, yurt içinde daimi temsilcilik aracılığıyla faaliyetlerini gerçekleştiren ve/veya yine yurt içinde kaynaklardan gelir elde eden yabancı şirketler kurumlar vergisi mükellefleridir. Kurumlar vergisi genel oranı %20'dir. Söz konusu verginin %2'si (2017-24: %3) federal bütçeye, %18'i (2017-24: %17) ise bölgesel bütçeye aittir. Bölgesel bütçeye ait vergi, yatırımın niteliğine göre %13,5'e kadar azaltılabilmektedir.

e) Maden Vergisi: Yeraltı kaynaklarını kullanan kurumlar ve bireysel müteşebbisler maden vergisi mükellefleridir. Madenin çeşidine göre vergi oranı değişmektedir.

f) Su Kaynakları Vergisi: Tüzel kişiler ve özel teşebbüsler vergi mükellefleri olup, sabit bir vergi oranı bulunmamaktadır. Vergi ödemeleri, 3 aylık vergi dönemini takip eden ayın 20'sine kadar yapılmaktadır.

g) Damga Vergisi/Harcı: Tüzel kişiler ve özel teşebbüslerden alınmakta olup, alınan harç miktarı değişik oranlarda tezahür etmektedir.

h) Vahşi Yaşam ve Biyolojik Kaynakların Kullanımına İlişkin Harçlar: Tüzel kişiler ile Rus toprakları içerisinde fauna ve biyolojik kaynakların kullanımı iznine sahip özel müteşebbislerden alınmakta olup, alınan harç miktarları değişik oranlarda tezahür etmektedir.

2) Bölgesel Vergiler: Tüzel kişilere yönelik mülkiyet/aktif, taşıt/ulaştırma ve gazino oyunları/kumar vergilerinden müteşekkildir.

a) Tüzel Kişilere Yönelik Mülkiyet/Aktif Vergisi: Rus şirketleri ile Rusya Federasyonu'nda daimi temsilcilik aracılığıyla faaliyette bulunan ve/veya Rusya Federasyonu'nda gayrimenkul varlıklarına sahip yabancı şirketler vergi mükellefleridir (UEFA, FIFA vb. hariç). Şirketlerin bilançosunda bulunan menkul ve gayrimenkul varlıkları verginin konusu olup, vergi oranları bölgesel kanunlar tarafından belirlenmektedir. Yıllık vergi oranı azami %2,2'yi geçmemektedir.

b) Taşıt/Ulaştırma Vergisi: Kayıtlı bir ulaşım aracına sahip tüzel kişiler ve gerçek kişiler verginin mükellefleridir. Vergi tutarı, motor gücüne göre 2,5 – 15 Ruble/hp aralığında değişen miktarlarda belirlenmektedir.

c) Gazino Oyunları/Kumar Vergisi: Sektörde girişimcilik faaliyetinde bulunan tüzel kişiler vergi mükellefleri olup, vergiler değişik oranlarda uygulanmaktadır.

3) Yerel Vergiler: Toprak/arazi ve kişisel mülkiyet/aktif vergilerinden müteşekkildir.

a) Toprak/Arazi Vergisi: Bu verginin mükellefleri; toprak/arazi sahibi kurumlar, gerçek kişiler ve özel teşebbüslerdir. Vergi oranları %0,3 ile %1,5 arasında değişmektedir.

b) Kişisel Mülkiyet/Aktif Vergisi: Vergi konusu olarak tanımlanan mülke sahip gerçek kişiler vergi mükellefleri olup; apartmanlar, odalar, bina vb. yapılar ile bu yapılardaki paylar muhtelif oranlarda vergilendirilmektedir. Belediye ve otonom şehirlerce belirlenen vergi oranları mülkün muhtelif özelliklerine göre %0,1; %0,5 ve %2 oranlarını aşmamaktadır.

Basitleştirilmiş Vergi Sistemi: Özel bir vergilendirme rejimi olup, genel vergi sistemi ile birlikte tüzel kişiler ve özel teşebbüsler tarafından bu sistem kullanılabilir. Basitleştirilmiş vergi sisteminde iki yöntem/oran bulunmaktadır: Birincisi 'toplam gelir' (Vergi oranı %6), ikincisi ise 'giderler tutarında azaltılmış gelirlerdir (Toplam gelirden giderler düşüldükten sonra kalan kısım için vergi oranı %15). İkinci yöntemde, bölgesel/yerel hükümetler farklı kategorilerdeki vergi mükellefleri için %5'e kadar azaltılmış vergi oranı belirleyebilmektedir. Vergi mükellefleri bu iki yöntemden birisini seçmek suretiyle basitleştirilmiş vergi sistemini kullanabilmektedir.

D) Ürün Standartları ile ilgili Uygulamalar

Rusya Federasyonu'na yapılan ihracatta bazı ürünler için istenilen GOST-R Uygunluk Belgesi, 15 Mart 2015 tarihinde yürürlükten kaldırılmış ve Avrasya Birliği Sertifikası olarak adlandırılan EAC Gümrük Birliği Sertifikası yürürlüğe girmiştir.

EAC Sertifikası vermek üzere Rusya Federasyonu'nda 1518 laboratuvar ve 744 belgelendirme kuruluşu, Beyaz Rusya'da 232 laboratuvar ve 49 belgelendirme kuruluşu, Kazakistan'da 207 laboratuvar ve 73 belgelendirme kuruluşu yetkilendirilmiş olup, yetkilendirilen kuruluşların listesine Rusça olarak (<http://eurasiancommission.org/ru/docs/Lists/List/techreg.aspx>) adresinden ulaşılabilecektir.

Ayrıca Rusya Federasyonu tarafından veterinerlik, bitki sağlığı, sağlık ve sınıai güvenlik kurallarına uygunluk belgeleri de talep edilmekte olup, 1 Temmuz 2013 tarihinden itibaren gıda sanayi ürünlerinde de yeni teknik düzenlemeler yürürlüğe girmiştir. Buna göre tarım ve gıda sanayi firmalarının ISO 22000 belgesine sahip olmaları gerekmektedir.

E) Test Etme, Muayene ve Belgelendirme

Avrasya Ekonomik Topluluğu Komisyonunun 25 Aralık 2012 tarihli ve 293 sayılı Kararı uyarınca; Gümrük Birliğinde uygulanacak olan sertifika biçimleri Teknik Düzenlemeler çerçevesinde yasalaşmış ve 15 Şubat 2013'ten itibaren uygulamaya başlanmıştır. Avrasya Ekonomik Birliği (AEB) üyesi her ülke için ayrı ayrı belge alma zorunluluğunu ortadan kaldıran ve zamandan tasarruf sağlayarak ülkeler arasındaki ticaretin hızlanmasına vesile olan mevcut Teknik Düzenleme sistemiğinde **“EAC Uygunluk Sertifikası”** ve **“EAC Uygunluk Beyanı”** şeklinde 2 çeşit sertifika tipi bulunmaktadır.

“EAC Uygunluk Sertifikası”, belirli sayıdaki ürün için, parti bazında ya da 1,2, 3, 4 ve 5 yıllık seri üretim bazında düzenlenebilmektedir. Sertifikasyon için numune testi ve üretim yapılan fabrikaya ziyaret gereklidir. “EAC Uygunluk Beyanı” ise, Gümrük Birliği veri tabanında kayıt edilmektedir. Başta makina ve ekipman güvenliği konusuna giren endüstriyel ürünler uygunluk beyanı kapsamında yer almaktadır. Belirli sayıdaki ürün için, parti bazında ya da 1, 2, 3, 4 ve 5 yıllık seri üretim bazında düzenlenebilen “EAC Uygunluk Beyanı” için numune testi, üretim yapılan fabrikaya ziyaret ve sertifikasyon süresince yıllık inceleme gerekli değildir.

EAC sistemi kapsamında girmeyen ürünler için her ülkenin kendi kuruluşlarından o ülkenin kalite belgesini almak gerekebilmektedir. Rusya Federasyonu'nda GOST Sistemi gönüllülük esasıyla uygulanmaya devam etmektedir. Ayrıca; daha çok insan vücuduna direkt temas eden veya solunum yoluyla etkili olabilen ürünlerden parfüm ve kozmetikler, oyuncaklar, çocukların kullanabileceği tüm gereçler, mobilya, temizlik malzemeleri, muhtelif boya ve kimyasal ürünler, ev kimyasalları, mutfakta kullanılan bazı araç gereçler ile çocuk bezi ve benzeri ürünler için **SGR (Hijyen) Sertifikası** verilmektedir. Üretim, depolama ve nakliye işlemleri dahil olmak üzere ürünlerin insan sağlığına uygunluğunu kanıtlamak açısından Avrasya Ekonomik Bölgesi'nde bu belgenin alınması zorunludur. Diğer taraftan; yangına karşı güvenlik konusunda oldukça hassas olan Rusya Federasyonu'nda bazı ürünlerin ithalatında yangına dayanıklılık, yanan ürünlerin çıkardıkları gazların zehirli olup olmadığı, yangının

yayıma hızı, çıkardığı dumanın oranı gibi değerleri gösteren **“Rusya Federasyonu Yangın Sertifikası”** gerekmektedir. Anılan Sertifika; muhtelif inşaat malzemeleri, yangın sinyal sistemleri ve bu sistemlerde kullanılan kablolar, yangını önleyen ya da geciktiren malzemeler, yangın dolapları, yangın söndürücüler, elektrik kabloları, doğalgaz ya da gazla ilgili mekân içerisinde bulunabilecek kombi ve kazan gibi ürünler için düzenlenmektedir.

Teknik Düzenlemeye İlişkin Federal Kanun, oluşturulan gerekliliklere ilişkin uygunluk onayı mekanizmaları ve koşulları yaklaşımını radikal bir şekilde değiştirmiştir. Söz konusu Kanun, uygunluk değerlendirmesini, ürün veya tesis, üretim süreci, kullanma, saklama ve taşıma, satma ve geri dönüşüm, hizmetin veya işin teknik kurallara göre ifa edilmesi, onaylanmış standartların provizyonuna veya sözleşme koşullarına, diğer nesnelerin veya ürünlerin belgeye dayanan uygunluk sertifikası olarak tanımlamaktadır. Bahse konu kurallar, Belarus, Kazakistan ve Rusya Federasyonu arasında imzalanan 18 Kasım 2010 tarihli Teknik Düzenlemeye İlişkin Ortak Kurallar ve Prensipler Hakkında Anlaşmada belirlenmiştir.

Uygunluk onayı;

- Ürünlerin, üretim süreçlerinin, işlemlerin, kullanma, saklama, taşıma, satma ve geri dönüşüm, iş, hizmet veya teknik düzenlemelere ilişkin diğer nesnelerin, standartların, sözleşme koşullarının uygunluğunu onaylanması,
- Satın alanlara, ürün, iş ve hizmet seçiminde yardım sağlanması,
- Rusya Federasyonu ve uluslararası pazarlarda, ürünlerin, işlerin ve hizmetlerin rekabetçiliğinin geliştirilmesi,
- Rusya Federasyonu’nda ürünlerin serbest dolaşımının sağlanması, uluslararası ekonomik, bilimsel ve teknik işbirliği ve uluslararası ticaret için koşulların oluşturulması amaçları için yapılmaktadır.

Diğer değerlendirme yöntemlerinin aksine, uygunluk değerlendirmesi, pazar öncesi aşamada yapılmakta ve hem üreticiler (tedarikçiler) hem de üreticilerden (tedarikçiler) bağımsız olarak üçüncü kişiler tarafından yaptırılabilir.

Rusya Federasyonu’nda ürün sertifikasyonu, ürünün kalitesinin onaylanmasının resmi şekillerinden biridir. Ürün sertifikasyon prosedürü, yaygın olarak izin verilen belgeler olan uygunluk sertifikası ve uygunluk beyanı gibi belgeleri kapsamaktadır. Rusya Federasyonu’nda en fazla talep edilen/kullanılan sertifikalar/belgeler aşağıda yer almaktadır:

- GOST R (ГОСТ Р) Uygunluk Sertifikası
- Gümrük Birliği Uygunluk Sertifikası
- GOST R (ГОСТ Р) Uygunluk Beyanı
- Gümrük Birliği Uygunluk Beyanı
- Devlet Kaydı Belgesi
- Yangın Emniyeti Belgesi

Uygunluk onayı, ürünlerin yasal ve tüketici karakteristikleri gereksinimlerine uygun olduğunu onaylamak için tasarlanmıştır. Rusya Federasyonu’nda uygunluk onayı Rus ulusal düzenlemelerine ve Avrasya Ekonomik Birliği (AEB) mevzuatına dayanmaktadır. Uygunluk beyanı ve uygunluk sertifikası, eşit hukuki güce sahip olup tüm Rusya Federasyonu’nda

geçerlidir. Uygunluk onayı, Gümrük Birliği üyesi olan Rusya Federasyonu'nda gönüllü ve zorunlu olabilmektedir.

a) Gönüllü sertifikasyon, başvuranın inisiyatifi ile başvuran ve sertifikasyon organı arasında imzalanan sözleşmeye uygun olarak, sözleşme koşulları, gönüllü sertifikasyon sistemleri, örgütsel standartlar, ulusal standartlara uygunluğunu belirlemek için yapılmaktadır. Gönüllü sertifikasyonun nesnelere; ürünler, üretim süreçleri, işlemler, saklama, taşıma, gerçekleştirme ve kullanma, iş ve hizmetlerin yanı sıra gereksinimleri oluşturan sözleşmeler, gönüllü sertifikasyon sistemleri ve hangi standartlarla ilgili olan diğer nesnelere olabilmektedir.

- Gönüllü sertifika için hem bir tüzel kişi ve/veya özel girişimci hem de birkaç tüzel kişi ve/veya özel girişimci başvurabilmektedir.
- Gönüllü sertifikasyona başvuranlar, gönüllü sertifikanın düzenleneceği ürün, tesis veya hizmet listesini, bunların özelliklerini ve söz konusu ürünler için teknik koşulları oluşturmaktadır.
- Rosstandart, 17 Haziran 2004 tarihli ve 294 sayılı RF Hükümeti tarafından onaylanan Teknik Düzenleme ve Meteoroloji Federal Ajansı Tüzüğü uyarınca kayıtlı gönüllü sertifikasyon sistemlerinin yeknesaklığını yürütmektedir.
- Tüzel kişi için tam (varsa kısaltılmış) adı ve adresi (Rusça), özel girişimci için adı, soyadı (varsa babasının adı), Rusya Federasyonu'ndaki ikametgah adresi (Rusça), sertifikasyon hizmetleri ödemesinin onaylayan belge (banka adı, ödeme tarihi, dekont numarası içeren banka dekontu) içeren başvuru formu;
- Sertifika düzenlenecek ürün/tesis listesi, bunların teknik özelliklerini belirleyen gönüllü sertifikasyon sisteminin işleme koşulları (orijinal ve kopya); gönüllü sertifikasyon sistemi tarafından belirtilen çalışma ve ödeme düzeni; gönüllü sertifikasyon sisteminin katılımcı listesi;
- Gönüllü sertifikasyon sistemi tarafından uygunluk işaretinin kullanılması öngörüldüğü durumda, söz konusu simgenin resmi (orijinal ve kopya). Gönüllü sertifikasyon sürecine başvuranlar kendi inisiyatifleriyle Teknik Düzenleme ve Metroloji Federal Ajansı (Rosstandart)'na tüzel kişi devlet kaydı belgesinin kopyasını ve İNN (vergi numarası) bilgisini ibraz edebilir.

b) Zorunlu sertifikasyon ürünün teknik düzenleme alanında mevzuatın zorunlu kıldığı sertifikasyon sistemi olup hem yerli hem ithal ürünlerinin kalitesini ve güvenliğinin tasdik edilmesi için uygulanmaktadır. Söz konusu belgenin ismi **Zorunlu Uygunluk Sertifikasıdır**.

Uygulamaya tabi olan ürünler hakkında bilgiler Rosstandart düzenlenmektedir. Zorunlu güvenlik gereksinimlerinin bulunduğu ürünler uygunluk beyanı dahil zorunlu kalite onayına tabi olmaktadır. Söz konusu gereksinim, hem yerli hem de ithal ürünler için geçerlidir.

Her hangi bir ürün için uygunluk sertifikasının gerekli olup olmadığı uygunluk sertifikasının zorunlu olduğu ürün listesine bakılarak öğrenilmektedir. Bununla beraber,

ürünler, Gümrük Birliği teknik kurallarına göre de zorunlu uygunluk onayına tabi olabilir. Belirli ürünler ise zorunlu veya beyana dayalı olarak sadece GOST R (ГОСТ Р) sisteminde sertifikalanmaya tabidir. Bu tür ürünler için GOST R (ГОСТ Р) sisteminde yer alan Rusya Federasyonu ulusal standartlarına uygun uygunluk sertifikası veya uygunluk beyanının düzenlenmesi gerekmektedir.

Rusya Federasyonu'nda, kalite onayı zorunlu formu, ürünün kalitesinin zorunlu tasdik edilmesi, insanların, malların ve çevrenin güvenliğini etkileyebilecek ürünler için uygulanmaktadır. Bu tür ürün grupları için zorunlu sertifika düzenlenmektedir. Söz konusu düzenleme farklı sertifikasyon süreçlerini kapsamaktadır. Bunlardan en yaygın olanları, sözleşme, seri üretim ve ürünün belirli partileri için sertifika düzenlenmesidir.

Zorunlu sertifikasyona tabi olan ürünler için gümrükleme, gümrük beyannamesi ile birlikte zorunlu uygunluk sertifikası ve bazı durumlarda devlet kaydı belgesi ibraz edilmektedir. Ürünün zorunlu sertifikasyona tabi olmaması durumunda, uygunluk beyannamesi düzenlenebilir.

Zorunlu ve gönüllü sertifikalar arasında pratik olarak herhangi bir fark bulunmamaktadır. Belgelerin ikisi de ürünün veya hizmetin kalitesini onaylamaktadır. Bahse konu belgelerin arasındaki tek fark belgelerin düzenlendiği kâğıt türüdür. Ürünün zorunlu sertifikasyona tabi olması durumunda, sarı renge bir uygunluk sertifikası verilmektedir. Gönüllü uygunluk beyannamesi ise açık mavi renge bir kâğıt üzerinde düzenlenmektedir. Zorunlu uygunluk sertifikasyonuna tabi olan ürün listesinde teknik kurallar tarafından kapsanan ürünlerin karşısında TP ibaresi bulunmaktadır.

Diğer taraftan, zorunlu uygunluk onaylamasına tabi olan konsolide ürün listesine Rosstandart'ın resmi internet adresinden ulaşabilmektedir.

F) Ambalaj, Paketleme ve Etiketleme

Rusya Federasyonu'nda, 2024 yılına kadar kayıt dışılığın azaltılması ve tüketici refahı da gözetilerek eşit rekabet koşullarının tesisinin sağlanması amacıyla dijital ekonomiye geçişin bir parçası olarak; tüm ithal ürünlerin, "QR" kodlarıyla etiketlenerek ülkeye girişinden nihai tüketiciye ulaşıncaya kadarki sürecinin izlenebilmesi amacıyla "Birleşik Ürün Etiketleme ve Takip Sistemi" ihdas edilmiştir. Anılan sistemin koordinatör kurumu, "Sanayi ve Ticaret Bakanlığı"; sistemin oluşturulması, uygulanması ve işletilmesinden sorumlu kurum (kodların üretimi ve dağıtımı), "Geliştirme ve Teknoloji Perspektifleri Merkezi Başkanlığı" (CRPT); sistemin işleyişinin kontrolünden sorumlu kurum, "Dijital Gelişim, Haberleşme ve Kitlelesel İletişim Bakanlığı"; düzenleyici kurum ise "Maliye Bakanlığı" olarak belirlenmiştir.

Etiketleme işleminin eşyanın gümrüklenmesi öncesinde tamamlanması gerekmekte olup, kontroller Federal Gümrük/Vergi Servisince gerçekleştirilecektir. Eşyanın transitinde veya geçici ithalinde (sergi, fuar eşyası) işaretleme gerekmemektedir. Barkodun kaç rakamlı olacağı hususunda Avrasya Ekonomik Birliği'nde henüz bir karar alınmamış olmakla birlikte, söz konusu barkodun içerisinde e-imza ile genel bilgilerin yer alacağı belirtilmektedir.

Etiketleme uygulaması ile herhangi bir tüketici akıllı telefonundan kodu tarayarak malların kalitesini kontrol edebilecektir. Sistemin şeffaflığı, düzenlemelere uyumluluk, sahtecilik ve kaçakçılığa karşı mücadele temel amaçlar olarak belirtilmektedir. İşbu uygulama ile yasal ve kaliteli ürünlerin satın alınabilmesi, insan sağlığının korunması, tüketici haklarının korunması, “beyaz piyasanın” büyümesi, rekabetçiliğin artması, maliyet optimizasyonu, lojistik zincir boyunca eşyanın takibi, “gri piyasanın” azaltılarak verimliliğin artırılması, gümrük ve vergi gelirlerinde artış sağlanması ile mal piyasasının gözetimi amaçlanmaktadır.

Ülkemizin, Rusya Federasyonu’na ihracatından önemli yer tutan muhtelif ürünlerde etiketleme sisteminin tesis edilmesi süreci devam etmektedir. Bu kapsamda; ilk olarak, 12 Ağustos 2016 tarihinde kürk manto ürününde pilot uygulamaya başlanılmıştır. Muhtelif tütün mamullerinde ise 1 Mart 2019 tarihinde etiketleme uygulamasına geçilmiştir. Rusya Federasyonu’na ihracatımızda önemli yer tutan ayakkabı ürünleri 1 Temmuz 2019 tarihinde sisteme dahil edilmiş olup, sektöre yönelik zorunlu uygulamaya ilaç ürünleriyle birlikte 1 Temmuz 2020 tarihinde başlanacaktır. Muhtelif tekstil ve hazır giyim ürünlerinde etiketleme uygulamasının deneme süreci 1 Aralık 2019 tarihinden itibaren başlatılmış olup, anılan sektör ve muhtelif hafif sanayi ürünlerinde zorunlu uygulamaya geçiş tarihi 1 Ocak 2021 olarak belirlenmiştir. Böylelikle etiketleme uygulamasının bebek mamaları, bitkisel yağlar, ev kimyasalları, kozmetikler, alkolsüz içecekler, hazır et ve balık ürünleri, bakkaliye ile ev aletlerini de içerecek şekilde genişletilmesi öngörülmektedir. Anılan tüm ürünlerin transit ticareti ve geçici ithalatı ise kapsam dışında tutulmaktadır.

Ürünlerin zorunlu tanımlamasını içeren etiketleme işleminin eşyanın gümrüklenmesi öncesinde tercihen üretim tesislerinde veya Rusya Federasyonu’nda, gümrükleme işleminden önce depolarda tamamlanması gerekmektedir. Etiketlemede sorumluluk ithalatçıya ait olup, etiket veya barkod bilgilerinin üreticilere ithalatçılar tarafından ulaştırılması gerekmektedir. Diğer taraftan, Rus yetkililerce; sektörün uyum süreci, stok durumu ve Rus yetkili kurumlarının sisteme dahil olma süreçlerinde görülen sıkıntılar sebebiyle ürün bazında ilave geçiş sürecinin resmi olarak uygulanabileceği belirtilse de; etiketleme uygulamasına son tarih beklenmeden ivedilikle geçilmesinin, özellikle sevkiyat bazında yaşanacak sorunların çözümü ve iş sürecine ilişkin elde edilecek tecrübe açısından öncelik arz ettiği değerlendirilmektedir.

Bahse konu etiketlerde, malın adı, orijini, net ağırlığı, malın terkihi, üretim yılı, raf ömrü, besleyici değeri, kullanım koşulları gibi bilgilerin Rusça olarak yer alması gerekmektedir. Söz konusu etikete sahip olmayan malların satışı ise mümkün bulunmamaktadır. Söz konusu şartlar her bir mal için GOSSTANDART’tan temin edilebilmektedir.

G) Teknik Engeller

Rusya Federasyonu’na ihracatta teknik düzenlemeler ve standartlar temel olarak Rusya Federasyonu Standardizasyon ve Metroloji Federal Servisi (ROSSTANDART) tarafından belirlenmekte olup, Ülkemiz ile Rusya Federasyonu arasındaki Karma Ekonomik Komisyonu Protokolü kapsamında, teknik düzenlemeler, standardizasyon, metroloji ve uygunluk değerlendirmesi alanlarında danışma ve iş birliği mekanizması tesis edilmesine yönelik çalışmalar devam etmektedir. Piyasa gözetim denetimi ve tüketici haklarını koruma alanlarında ROSPOTREBNAZOR, bitkisel/hayvansal ürünler, veterinerlik ve bitki karantina konularında ROSSELHOZNADZOR, ilaçlar, sağlık sektöründe kullanılan ekipmanlar, sağlık alanında uygunluk belgeleri konularında ROSDRAVNADZOR, patentli mallar konularında

ROSPATENT, akreditasyon konularında ROSAKREDİTATSİYA, ithalat denetimleri alanında ise Federal Gümrük Servisi görev yapmaktadır.

Rusya Federasyonu'na ihracatta en temel engellerden birisi olarak öne çıkan kotalar ve lisanslar (kırmızı ve beyaz et, alkol, sigara vb.) konularında düzenleme yetkisi Ekonomik Kalkınma Bakanlığı'na ait olup, bunun yanı sıra, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı tarafından da ithalat denetimleri gerçekleştirilmektedir.

ROSTANDART, ürünlerin ve hizmetlerin teknik yeterliklerinin belirlenmesi, ölçümü ve değerlendirilmesinde standardizasyon sağlanması, bu kapsamda, ulusal standartların belirlenmesi, sertifikaların tespit edilmesi, zorunlu gereksinimlerin yerine getirilmesinin kontrolü ve denetimini gerçekleştirmektedir. Bununla birlikte, bahse konu Kurum, ürünlerin tasarım ve ar-ge süreçleri, imalat, inşaat, montaj, kalibrasyon, kullanım, muhafaza edilmesi, nakliye, satış ve hurdaya ayırma konularına ilişkin standartların belirlenmesi hususlarında da gerekli mevzuatların düzenlenmesi görevini yerine getirmektedir. Kurum, bölgesel bazda örgütlenmiş olup, resen veya şikayet üzerine, iç pazara yönelik denetimler gerçekleştirmektedir.

- ROSSTANDART (<http://www.gost.ru/>)
- ROSPOTREBNAZOR (<http://rospotrebnadzor.ru/>)
- ROSSELHOZNADZOR (<http://www.fsvps.ru/>)
- ROSDRAVNADZOR (<http://www.roszdravnadzor.ru/>)
- ROSPATENT (<http://www.rupto.ru/>)
- ROSAKREDİTATSİYA (<http://fsa.gov.ru/>)
- Federal Gümrük Servisi (<http://www.customs.ru/>)

2. PAZARIN ÖZELLİKLERİ

A) Fikri, Sınai Mülkiyet Hakları

Fikri, sınai ve mülkiyet hakları, Rusya Federasyonu'nda, 19 Aralık 2006 tarih ve 230-FZ sayılı Medeni Kanun ile güvence altına alınmıştır. Söz konusu Kanunun 1515. Maddesi "Ticari Markalar ve Hizmet Markaları", 1537. Maddesi ise "Malın Menşe Yeri Adının Üretildiği Yerlerin İsimleri) Yaşa Dışı Kullanımı için Sorumluluğu" başlıklarını düzenlenmektedir.

Rusya Federasyonu'nda ticari marka hakkının yasalarla korunması, devlet tescil belgesi gereği işbu kanunun tespit ettiği düzen veya Rusya Federasyonu'nun uluslararası anlaşmalarına göre verilmektedir. Ticari marka tüzel kişinin veya girişimcilik yapan gerçek kişinin adına tescil edilmektedir. Tescil edilmiş ticari marka için ticari marka şahadetnamesi verilmektedir. Söz konusu şahadetname, ticari markanın üstünlüğünü ve şahadetnamenin içinde belirtilen ürünler konusunda sahibinin ticari marka tekel hakkını sağlamaktadır.

Ticari marka sahibi, söz konusu ticari marka kullanma ve üçüncü kişilerin bunu kullanmasını yasaklama tekel hakkına sahiptir. Hiçbir kimse, Rusya Federasyonu'nda korunan ticari markayı sahibinin iznini almadan kullanmamaktadır.

Ticari markanın veya söz konusu markayla işaret edilen ürünün veya söz konusu markaya karışacak kadar benzer olan herhangi bir başka markanın benzeri mallar konusunda imal edilmesi, kullanılması, satışa sunulması, satılması vb. veya bu amaçla muhafaza edilmesi, ticari marka sahibinin hakkının ihlali olarak kabul edilmektedir.

Ticari marka tescili 10 yıl geçerli olup, talep üzerine her on yıl için uzatılabilir. Rusya Federasyonu'nda satılacak ithal ürünlerin markasının başkası adına kayıtlı olup olmadığı araştırılmalıdır.

B) Dağıtım Kanalları

Rusya Federasyonu, içerisinde 11 zaman dilimini kapsayan dünyanın en büyük ülkesidir. Bu nedenle, birçok işletme Rusya Federasyonu pazarına bölgesel olarak yaklaşma eğiliminde olup, yeni giren firmaların çoğunlukla Moskova'da faaliyete başladığı ve mevcut bir distribütör aracılığıyla veya bu bölgelerde yeni distribütörler arayarak diğer bölgelere taşındıkları gözlemlenmektedir.

Öte yandan, son yıllarda ülkedeki dağıtım kanalları Moskova, St. Petersburg, Kazan, Rostov-on-Don, Novosibirsk gibi büyük kentlerde düzenli bir yapıya kavuşmuştur. Dağıtım kanallarındaki bu yapılanma büyük kentlerin çevresine de yayılmaya başlamıştır. Bunlarla birlikte özellikle Moskova'da, tüketim malları piyasasında büyük miktarlarda alım yapabilecek ve daha uzun vadeli taahhütlerde bulunabilecek büyük ölçekli perakende mağazaları açılmıştır. Kent merkezinde yer alan halka üzerinde büyük alışveriş merkezleri açılmış ve Moskova perakende sektörü giderek Avrupa ülkelerindeki benzer bir yapıya kavuşmuştur. Alışveriş merkezleri ve büyük mağazaların St. Petersburg ve Moskova'nın yanı sıra diğer kentlerde de arttığını söylemek mümkündür.

Giderek artan bu profesyonel dağıtım yapısından yararlanılarak pazara ürün sunmak günden güne kolaylaşmaktadır. Ancak bu kanalların bölgesel kapsamı sınırlı düzeyde olabilmekte ve bu nedenle bazı bölgelere dağıtımda hala sıkıntı yaşanabilmektedir. Bu bölgelerde firmaların değişken bir dağıtım stratejisi izlemesi, yoğun pazarlama faaliyetleri yürütmeleri uygun olacaktır.

Ülkede çok sayıda batı tarzı mağazanın açılmasına rağmen hala dağıtım ve perakendeciliğin önemli bir kısmı büfeler ve açık pazarlar aracılığı ile yapılmaktadır. Pazarda başarılı olan işletmeler dağıtım kanallarında çeşitli seçeneklerin bir karmasını oluşturarak hareket etmektedir.

Firmalarımız için Moskova ve St. Petersburg haricindeki bölgelerde de önemli pazar fırsatları bulunmakta olup, bu fırsatların değerlendirilmesi için pazarların yerinde araştırılmasında yarar görülmektedir.

Rusya Federasyonu'nda yük taşımacılığının büyük çoğunluğu demiryolları ve karayolları ile yapılmaktadır. Öte yandan taşımacılık altyapısı yeterince gelişmemiş olup yeni yatırımlara ihtiyaç bulunmaktadır.

Öte yandan, Rusya Federasyonu toplamda 63 limana sahip olup ülkenin kuzeyinde yer alan Arkhangelsk limanı genel kargo; Murmansk limanı konteyner, toplu yükleme, petrol,

soğutuculu konteyner kargo; Karadeniz’de yer alan Novorossisk limanı petrol, genel kargo, toplu yükleme; Tuapse limanı petrol; Baltık kıyılarında yer alan St. Petersburg limanı genel kargo, konteyner, feribot ve yolcu taşıması; Ust-Luga limanı genel kargo, petrol, konteyner; doğuda yer alan Vladivostok limanı genel kargo, petrol; Nakhodka limanı ise genel kargo, konteyner, toplu yükleme alanlarında faaliyet gösteren en önemli limanlardır.

Dünya Bankası tarafından gümrük işlemlerinin etkinliği, taşımacılık altyapısı, uluslararası gönderilerin rekabetçi fiyatlandırma kolaylığı, lojistik hizmetlerin kalitesi, gönderilerin takip edilebilirliği ve işlem süreleri dikkate alınarak hazırlanan 2018 yılı Lojistik Performans Endeksi sıralamasında Rusya Federasyonu 160 ülke arasında 75’inci sırada yer bulabilmiştir (Türkiye 47. sırada bulunmaktadır.).

C) Tüketici Tercihleri

Sovyetler Birliği’nin dağılmasının ardından tüketiciler başlangıçta düşük fiyatlı ve düşük kaliteli dayanıklı tüketim mallarına yönelmiştir. Ancak 1998 yılından sonra gelirlerdeki artışlar beraber tüketicilerin harcama davranışları da değişmiş, tüketiciler daha yüksek kaliteli ürünlere yönelmiştir. Tüketim harcamalarının artmasının ardındaki en önemli faktörlerden biri, başta Moskova ve St. Petersburg kentlerinde olmak üzere orta sınıfın giderek genişlemesi olmuştur.

Rusya Federasyonu giderek bir tüketici toplumu haline gelmektedir. Tüketicilerin % 30’u herhangi bir ihtiyacı olmasa bile alışveriş yapmaktan keyif almaktadırlar. Temel satın alma faktörleri, ürünün markası, kalitesi ve uzun ömürlülüğü olup, fiyat dikkate alınmasına rağmen genellikle ikincil bir belirleyici olarak dikkat çekmektedir.

Rusya Federasyonu’ndaki tüketici davranışları, dünyanın herhangi bir ülkesinde yaşayan tüketicinin davranış kalıplarından genel olarak bir farklılık göstermemektedir.

Bireysel davranış dikkate alındığında, gelirin göre tasarruf eğilimi yüksek olmayıp, tüketim eğilimi yüksektir. Gelir dağılımı düşük olan kesimler öncelikle temel ihtiyaçlarını karşılama eğilimindedir. Ancak, zaman içerisinde çok çeşitli ithal tüketim malı ülkeye girdiğinden kalite tercihi ön plana çıkmıştır. Orta ve üst gelir grubunda kalite ve marka önemli bir unsurdur. Gelişmiş ülke ürünlerine yoğun bir ilgi vardır. Tüketicilerin yaklaşık % 49’unun yabancı ürünleri yerel ürünlere tercih ettiği ancak günden güne yerel ürünlere olan talebin arttığı görülmektedir. Bunlarla birlikte, menşe ülke, mal tercihinde etkili olmaktadır. Rusya Federasyonu için yeni olan, reklamların tüketici üzerindeki etkisinin yüksek olmasıdır. Tanıtım ve reklam tüketici tercihlerini değiştirebilmektedir. Promosyon, satışlar üzerinde etkili olabilmektedir. Tüketicilerin %40’ı, indirim dönemlerini beklemekte ve harcamalarını bu döneme göre ayarlamaktadırlar.

Satışlar %68’lik bir oranla en fazla geleneksel mağazalarda (marka mağazaları, süpermarketler, distribütörler, doğrudan satıcılar, vb.) yapılmaktadır.

E-ticaretin henüz çok gelişmediği ancak ülkede önümüzdeki dönemde pazarın büyümesi beklenmektedir. 2019 yılı verilerine göre, Rusya Federasyonu’nda 47 milyon Rus vatandaşı, e-ticaret üzerinden ürün satın aldığı, Rus vatandaşlarının sınır ötesi e-ticaret siteleri

üzerinden yaptıkları satın alma işlemlerinin yaklaşık %57'si Çin'den gerçekleştirildiği, Çin'i, AB ülkelerinin (İtalya %9,9, Almanya %4,8, İngiltere %2,2) takip ettiği, bununla birlikte, özellikle 2019 yılının son döneminde hissedilmeye başlayan koronavirüs, lojistik maliyetlerinde artış, ürünlerin geç tedariki ve farklı pazarların da etkili olmaya başlamasıyla, Çin'den yapılan e-ticaretin gücünde yavaşlamalar görülmeye başlandığı gözlemlenmektedir.

Parasal değerler bakımından, 2019 yılında, sınır ötesi e-ticaret sitelerinden Rus vatandaşlarının yaptığı satışlar %31 oranında ve 586 milyar rubleye tekabül edecek şekilde artmıştır. (Yaklaşık 8.4 milyar dolar) 2019 yılında, sınır ötesi e-ticaret sitelerinden yapılan satın almalarda en büyük payı, 2018 yılında olduğu gibi ayakkabı ve giyim ürünleri almıştır. (%36,8) Ayakkabı ve giyim ürünlerini, dijital ve dijital olmayan ev ürünleri takip etmiştir. (%32)

Rus tüketicilerin genellikle markalara sadık olduğu ve mağazaya gitmeden önce satın alacakları ürünler hakkında bilgi sahibi olduğu söylenmektedir. Tüketicilerin sadece %17'sinin daha düşük bir fiyata markaları değiştirmeye istekli olduğu ifade edilmektedir. Televizyon aynı zamanda etkili bir iletişim aracıdır.

Önümüzdeki dönemde daha sağlıklı ürünlerin tüketileceğine yönelik bir eğilimin olduğu gözlemlenmektedir. Nüfusun yarısı, taze ürünler, meyve ve sebzeler, eğitim, ilaçlar veya seyahat gibi sağlıklarını ve yaşam kalitesini artıran ürünler için daha fazla ödeme yapmaya istekli olup bunun paralelinde organik pazarın da büyüdüğü gözlemlenmektedir. Ancak nüfusun sadece %3'ü düzenli olarak organik ürün satın almaktadır. İkinci el pazar Avrupa'daki kadar gelişmiş olmayıp nüfusun sadece belirli kesimleri tarafından kullanılmaktadır.

Rusya Federasyonu'nun değişik etnik gruplardan oluşan bir nüfusu barındıran ve çok geniş bir ülke olduğu dikkate alınmalı ve tüketici zevk ve tercihlerinde de bu durum göz ardı edilmemelidir. Öte yandan, orta vadede, taze ürünler, organik ürünler, yerel ürünler, seyahat, alkol, eğitim hizmetleri, ilaçlar ve vitaminleri içeren sektörlerin gelişme göstermesi beklenmektedir.

D) Satış Teknikleri ve Satışı Etkileyen Faktörler

Rus pazarını hedefleyen firmalarımızın, ülkenin ticari ortamı ve iş kültürü gereklerine göre pazarlama ve satış stratejilerini uyarlamaları gerekmektedir. Bu bağlamda öncelikle ülke genelinde Rusça dışında yaygın olarak kullanılan bir dil olmaması nedeniyle başta internet sayfaları olmak üzere, Rus pazarına özel Rusça çalışmalar yapmaları elzem görülmektedir. Bununla birlikte, pazardaki fırsatların iyi tanımlanması ve değerlendirilmesi, potansiyel alıcıların bulunması için firmalarımız tarafından yerinde pazar araştırması çalışmaları yapılması yararlı olacaktır. Pazardaki iş ortağının seçimi önemli bir husus olup, olası iş ortağının iş çevrelerindeki güvenilirliği ve repütasyonuna ilişkin araştırma yapılması gereklidir. Rusya Federasyonu'nda, firmaların ticaret ve sanayi odalarına üyelik zorunluluğu bulunmamaktadır. Bu nedenle firmaların güvenilirliğini öğrenmekte sıkıntılar yaşanmaktadır. Ayrıca firma sahipleri sıklıkla değişmektedir. Bu da firma güvenilirlik araştırmasını zorlaştırmaktadır. Pazarda yapılacak araştırmalar sırasında çok sayıda firma ile görüşmek, firmaların ofislerini ziyaret etmek, firma ile ilgili genel bir bilgi verecektir.

Rusya Federasyonu'ndaki firmalar ile ticari ilişkilerin kurulması öncesinde ve bu ilişkilerin kurulmasından sonra da pazarın ziyaret edilerek pazar koşullarının, özelliklerinin saptanması ve izlenmesi önemle tavsiye edilmektedir. Rusya Federasyonu'nda ürün pazarlama sabır isteyen bir iştir. İhracatçılarımızın Rusya Federasyonu pazarında başarıyı uzun vadeli bir süreç olarak değerlendirmeleri ve ivedi sonuçlar beklememeleri gerekmektedir. Pazara ilk kez giriş yapacak firmalarımızın pazarda halihazırda bulunan Türk firmaları, Rus-Türk İşadamları Birliği, T.C. Moskova Büyükelçiliği Ticaret Müşavirliği, Kazan, St. Petersburg ve Novorossisk Ticaret Ataşelikleri gibi kurum ve kuruluşlarla irtibata geçerek görüş ve önerilerinden yararlanmaları faydalı olacaktır.

İhracatçılarımızın ülkeye yönelik ihracat planlarında reklam, promosyon ve ülkeye düzenli ziyaretler yer almalıdır. Özellikle kamu kurumları ile ilişkilerin yürütülmesinde profesyonel destek alınmalıdır. Bunun için yerel bir personel istihdam edilebilir. Ayrıca muhasebe, hukuk, gümrük işlemleri gibi konularda da profesyonel yardım alınmalıdır. Rus iş ortağının pazara ilişkin beklentilerinin karşılanması firmalarımız için pazarda uzun vadeli başarı anlamına gelmektedir. Bu nedenle firmalarımızın Rus iş ortakları ile hem kendi hedeflerinin gerçekleştirilmesi hem de pazardaki beklentilerin karşılanmasının sağlanması için düzenli olarak iletişim kurmalarında yarar vardır.

Ülkedeki test etme ve belgelendirme, satış sonrası hizmetler, gümrük işlemleri, depolama, Rusça pazarlama ve ürün kullanım materyalleri konularındaki gereklilikler hakkında Rus alıcılardan ayrıntılı bilgi edinmekte fayda görülmektedir.

İhracatçılarımızın, ülkedeki ithalatçı firmalar ile ilişkilerinde belli bir güven tesis edilene kadar akreditifle ödeme şeklini ya da mümkünse peşin ödeme şeklini tercih etmelerinde yarar vardır. Ticarete konu olacak mal ve hizmetin fiyatlandırmasında döviz kuru dalgalanmalarının da hesaba katılması gereklidir.

Rus alıcıların satın alma kararlarında uygun fiyat önemli bir faktördür. Bununla birlikte Rus alıcılar kalite konusunda da hassastır. Bu iki faktörün uyumuna bu nedenle dikkat edilmelidir. Rus alıcılar, ayrıca, tanınan ve güvenilir ithal ürünlere para harcamaktan çekinmemektedir. Bu nedenle reklam, satışı etkileyen önemli bir pazarlama faaliyetidir.

- **Ulaştırma ve Taşımacılık Maliyetleri**

Türk Hava Yolları, Rusya Federasyonunda Moskova, St. Petersburg, Kazan, Rostov, Soçi, Stavropol, Yekaterinburg Varonej, Ufa ve Samara şehirlerine uçmaktadır. Ayrıca, Rus hava yolu şirketi Aeroflot'un da her gün İstanbul'a uçuşları vardır.

Kent içi ulaşımda, özellikle Moskova'da, iş görüşmelerine saatinde ulaşmak için metronun tercih edilmesinde yarar bulunmaktadır. Moskova'da trafik yoğunluğu önemli bir sorundur. Kısa mesafeler için trafikte uzun saatler seyredilebilmektedir. İş görüşmeleri için adres verilirken genellikle en yakın metro istasyonu da belirtilmektedir. Metro istasyonları Kiril alfabesi ile yazılmaktadır. Bu nedenle hem Latin hem de Kiril alfabeleri ile hazırlanmış bir metro haritası temin edilmesi yararlı olacaktır.

- **Taşımacılık Maliyetleri**

Rusya Federasyonu ile ülkemiz arasında karayolu taşımacılığı sırasında yaşanan sıkıntılar aşılmış bulunmaktadır.

Türkiye'den Rusya Federasyonu'na karayolu taşımacılığı Ukrayna, Gürcistan ve Beyaz Rusya Federasyonu üzerinden gerçekleştirilmektedir. Ayrıca malların Novorossisk limanına kadar gemi ile buradan karayolu ile taşınması da sıklıkla tercih edilen bir taşıma şeklidir.

İstanbul çıkışlı ürünlerin Ukrayna üzerinden karayolu ile Rusya Federasyonu'na ulaşması üzerinden 7-8 gün, Gürcistan üzerinden 10 – 12 gün sürmekte, ürünler gümrüklerde ortalama 1 gün beklemektedir.

Taşımacılık maliyetleri tercih edilen taşıma türüne, döneme, taşınan malın cinsine ve miktarına göre değişmektedir. Bununla birlikte, TIR ile yapılan taşımalarda maliyet, TIR başına 4.000-5.000 dolar arasında değişmektedir

E) Kamu İhaleleri

Rusya Federasyonu genelinde yapılan kamu ihaleleri <https://zakupki.gov.ru> uzantılı internet sitesinde duyurulmaktadır.

Bununla birlikte, Kamu İhaleleri çerçevesinde gerçekleştirilen mal, iş ve hizmet alımlarının etkinliğinin artırılması, bu tür alımların tanıtımını ve şeffaflığının sağlanması, bahsedilen alımlarda rüşvet ve diğer suiistimallerin önlenmesi, 05/04/2013 tarihli ve 44 sayılı Federal Kanunu tarafından düzenlenmiştir.

Öte yandan yabancı şirketlerin kamu ihalelerine katılmasına yönelik doğrudan bir engel bulunmamakla beraber bazı ihalelerde ihaleye katılmak isteyenlere yönelik kısıtlamalara gidilebilmektedir¹.

3. ÖNEMLİ SEKTÖRLER

A) Tarım ve Hayvancılık

Rusya Federasyonu'nda tarım sektörü, özellikle 2000'li yıllardan önce inişli çıkışlı bir performans sergilemiş, yeni milenyumdan itibaren ise küresel tarım piyasalarıyla eklemlenme düzeyini hızla artırmayı başarmıştır. Türkiye'ye kıyasla, sektörün ekonomideki yerinin daha sınırlı bir düzeyde kaldığı Rusya Federasyonu'nda, Rusya Federal Devlet İstatistik Servisi (ROSSTAT) verilerine göre, kırsal kesimde yaşayanlar toplam nüfusun yaklaşık dörtte birini oluşturmaktadır. Sektör, 2019 yılında yarattığı 70 milyar dolara yaklaşan katma değerle milli hasılaya yaklaşık %3,8'lik bir katkı sağlamıştır. Tahıl üretimine oldukça duyarlı olan tarımsal ekonomide, 2019 yılında, %0,6'lık bir reel gerileme vuku bulmuştur. 2020 yılında ise sektörde

---

¹ <https://zakupki.kontur.ru/site/articles/1197-kto-mojet>

%3'e yaklaşan bir reel büyüme beklenmektedir. Toplam istihdamda ise %5,8'lik bir paya sahip olan tarım sektöründe 4,2 milyon kişiye iş imkanı sağlanmış bulunmaktadır.

130 milyon tona yaklaşan tahıl rekoltesiyle dünyanın en önemli ilk 5 üreticisi arasında yer alan Rusya Federasyonu, Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü (FAO) verilerine göre arpa ve yulaf üretiminde birinci, karabuğday üretiminde ikinci, buğday ve çavdar üretiminde ise dünya üçüncüsüdür.

Rusya Federasyonu, hayvansal ürünlerden bal, süt, sığır ve domuz eti ile yumurta ve tavuk eti üretiminde dünyada ilk 8 ülke arasında yer almaktadır.

Rusya Federasyonu'nda balık yetiştiriciliği, 2019 yılında, %3,9 oranında artarak 248 bin tona ulaşmış bulunmaktadır. Yaklaşık 4.700 balık çiftliğinin bulunduğu Rusya Federasyonu'nda, Tarım Bakanlığı 2030 yılı itibarıyla toplam üretimi 3 katına çıkarmayı hedeflemektedir.

Rusya Federasyonu'nun 2013 yılında 43 milyar doları aşan tarım ürünleri ithalatı, 2019 yılında 29,8 milyar dolara gerilemiştir. 2019 yılında küresel ölçekte 13'üncü sırada yer alan Rusya Federasyonu'nun, toplam tarım ithalatındaki payı %1,88 seviyesinde gerçekleşmiştir. Yaş meyve sebze (6,1 milyar dolar), alkollü içkiler (2,7 milyar dolar), su ürünleri (\$2,2 milyar dolar) ve süt mamulleri (2,6 milyar dolar) tarım ithalatındaki başlıca ürün gruplarını oluşturmaktadır. Ayrıca, meyve sebze mamulleri (1,4 milyar dolar) ve kırmızı et ürünleri (1,3 milyar dolar) diğer önemli ithal kalemleri arasında yer almaktadır.

Rusya Federasyonu'nun 2019 yılı yaş meyve sebze ithalatında; yaklaşık 1,3 milyar dolarla narenciye, 1 milyar 120 milyon dolarla muz, 636 milyon dolarla domates, 394 milyon dolarla elma, 324 milyon dolarla sofralık üzüm, 214 milyon dolarla şeftali-nektarin ve 200 milyon dolarla biber ürünleri ön plana çıkmaktadır. Su ürünlerinde somon ve karides, süt mamullerinde 1,1 milyar dolarla peynir, alkollü içkilerde ise yaklaşık 1,2 milyar dolarla şarap ürünleri ithalatta başı çekmektedir.

Belarus (%14,1), Çin (%5,8), Brezilya (%4,9) ve Almanya (%4,5) tarım ürünleri ithalatının gerçekleştirildiği en önemli ülkelerdir. Bu ülkeleri; Türkiye, Ekvator ve İtalya takip etmektedir.

Rusya Federasyonu'nun toplam tarım ürünleri ithalatındaki Avrasya Ekonomik Birliği üyelerinin payı yaklaşık %16,8, Avrupa Birliği'nin payı ise %24,6 seviyesindedir. İthalatta lider konumda bulunan Belarus, süt mamulleri, Çin ve Türkiye yaş meyve sebze, Almanya gıda mamulleri, Ekvator muz, Brezilya ise soya ve et ürünleriyle Rusya Federasyonu'nun ithalatında ön plana çıkmaktadır.

TÜİK verilerine göre; 2019 yılında Rusya Federasyonu'na gerçekleştirdiğimiz yaklaşık 1 milyar 64 milyon dolarlık tarım ürünleri ihracatımızın 744 milyon doları, başta narenciye ve sofralık üzüm olmak üzere yaş meyve sebze ürünlerinden müteşekkildir. Rusya Federasyonu tarafından ülkemiz menşeli domates ithalatında 2017 yılı Kasım ayından itibaren kota sınırlaması uygulanmaktadır. Anılan tarihten halihazırda 2020 yılı Haziran ayına kadarki dönemde yapılan ithalatta geçerli olan 200 bin tonluk kümülatif kota sınırlaması nedeniyle 2019 yılında Rusya Federasyonu'na yönelik domates ihracatımız yaklaşık 85 milyon dolar

seviyesinde kalmıştır. Öte yandan; söz konusu yaş meyve sebze ürünlerine ilaveten alabalık, çipura ve levrek gibi su ürünleri ile tütün, fındık ve kuru kayısı diğer önemli ihraç ürünlerimizi oluşturmaktadır.

2014 yılı ekonomik krizi ve Batı ülkelerince uygulanan ticari yaptırımlar nedeniyle Rus ekonomisinde özellikle dış ticaret ve üretim verilerinde etkilerini göstermeye başlayan ithal ikameci politikaların COVID-19 salgını sonrası süreçte daha da revaçta olacağı beklenmektedir. Nitekim, 2020 ve 2021 yıllarında yaklaşık 1 trilyon ruble tutarında bir kaynağın aktarılacağı ithal ikameci politikaları destekleyici bir uygulama planı oluşturulmuş bulunmaktadır. Bu kapsamda; entegre ve yüksek teknolojili ithal ikameci projelerin desteklenmesi ve sektörde yeni korumacı önlemlerin alınması öngörülmektedir. Yerli ürünlerin menşei dijital ortamda doğrulayan bir mekanizma oluşturularak, yerli ürünlerin kamu alımlarında önceliklendirilmesi hedeflenmektedir. Ayrıca; genişletilmesi öngörülen tercihli rejim kapsamında kamu desteklerinde satın alınan ürünlerin yerlilik oranının esas alınması ve ithalat imkanlarının tedarikçi firmaların Rus ekonomisindeki yatırım seviyesine bağlanması planlanmaktadır. İthal ikameci politikalar kapsamında tesis edilmesi öngörülen söz konusu tercihli rejimin, özellikle anılan ülkeye yönelik tarım sektöründeki doğrudan yatırımların önemini artırması beklenmektedir.

B) Sanayi

Rusya Federasyonu genelinde sanayi üretimi, 2018 yılına kıyasla 2019'da, %2,4'lük bir büyüme gerçekleştirmiş olup, Ekonomik Kalkınma Bakanlığı tarafından yapılan tahminlere yakın bir seviyeyi ulaşmıştır. Sanayi üretimin dinamiklerinin temel olarak madencilik ve imalat sanayinden oluştuğu, bahse konu sektörlerin, sanayi üretimine eşit miktarlarda katkı yaptığı görülmüştür.

İmalat sanayi üretiminin, 2019 yılında, bir önceki yıla oranla %2,3'lük bir büyüme yaşadığı, imalat sanayisinin başlıca üretim kollarının, gıda sanayi, kimya sektörü ve metalürjidir sektörleri olduğu, öte yandan, makine üretim sanayinde, yılsonu itibarı ile olumsuz bir dinamik kaydedilmiştir. Bununla birlikte, metalurji sektörünün, imalat sektörlerinin dinamiklerinin yükselmesi açısından önemli katkıda bulunduğu görülmüştür.

2019 yılı verileri göz önüne alındığında, Rusya Federasyonu ithalatında en yüksek payın, %46,2'lik bir oranla, makine ve cihazların oluşturduğu, bunun yanı sıra, ithalatta ikinci en yüksek payın, %19,6'lık bir oranla, kimya sanayi ürünlerine ait olduğu görülmüştür. Kimya sanayi ürünleri ithalatı içerisinde yer alan kalemlerden organik kimya ürünlerinin ithalatında %17,2; plastik ve plastikten mamul eşya ithalatında %12,9; kauçuk ve kauçuk ürünleri ithalatında %7,6, inorganik kimya ürünleri ithalatında %5,7; gübre ithalatında ise %4,9'lük bir artış görülürken, boya ithalatında %1,1 oranında düşüş ortaya çıkmıştır.

C) Hizmetler

Müteahhitlik hizmetleri alanında; Rusya Federasyonu ülkemizin bir numaralı pazarı konumunda bulunmaktadır. Bugüne kadar Türk müteahhitlik sektörünün yurt dışında üstlendiği 400 milyar doları aşan proje portföyünün yaklaşık beşte biri Rusya Federasyonu merkezli projelere ait bulunmaktadır.

Turizm alanında; 2019 yılının Türkiye ve Rusya Federasyonu'nda kültür ve turizm yılı olarak ilan edilmesi, karşılıklı etkileşimin artırılması bakımından önemli bir kilometre taşı olarak değerlendirilmektedir. Nitekim, 2019 yılında ülkemizi ziyaret eden Rus turist sayısı %17,9'luk bir artışla 7 milyona ulaşmış, bu kapsamda elde edilen döviz geliri 3,5 milyar doları aşmış ve böylelikle Rus vatandaşları Türkiye'yi ziyaret eden yabancı ülke vatandaşları arasında ilk sıradaki yerini korumuştur. Ancak; 2020 yılında COVID-19 salgını ve bu kapsamda getirilen seyahat kısıtlamaları nedeniyle Rus turist sayısında önemli ölçüde bir azalma beklenmektedir.

Sağlık turizmi alanında; 60 yaş üzeri erkek ve 55 yaş üzeri kadın sayısının toplam nüfus içindeki payının %21,6 seviyesinde olduğu Rusya Federasyonu, ülkemize en fazla uluslararası hasta gönderen ilk 10 ülke arasında yer almaktadır. Özellikle son dönemlerde, Rus hastaların tedavi amaçlı olarak yurt dışına yönelmekte olduğu gözlemlenmekte olup, Rus hastaların en fazla çocuk sağlığı ve hastalıkları, kadın hastalıkları ve doğum, ortopedi ile travmatoloji branşlarını tercih ettiği görülmektedir.

Türkiye'yi, tedaviye yönelik hizmetlerden yararlanmak üzere tercih eden Rus vatandaşların genel olarak; daha çok orta ve üst düzey gelir grubunda olanlardan müteşekkil olduğu, bu gruptaki insanların tercihlerinde belirleyici olan hususun ise, ileri derecede uzmanlık gerektiren müdahale ve ileri teknolojiye duyulan ihtiyaç olduğu düşünülmektedir.

Diğer taraftan; halihazırda, Rusya Federasyonu'nda tekstil-konfeksiyon, bankacılık, turizm, gıda-gıda işleme, beyaz eşya-makina, cam sanayi ve müteahhitlik-inşaat malzemeleri alanlarında güçlü Türk yatırımlarının bulunduğu görülmektedir. Ayrıca, firmalarımızın üçüncü ülkeler üzerinden Rusya Federasyonu'na gerçekleştirmiş olduğu yatırımlar da dikkate alındığında, Rusya Federasyonu'nda gerçekleştirilen Türk yatırımlarının toplam sermaye pozisyonu tutarının 2 milyar doları aştığı tahmin edilmektedir.

D) Madencilik

Madencilik sektörü büyüme oranları, 2019 yılında, bir önceki yıla oranla düşüş eğilimi göstermiş olup, %3,1'lik bir oran kaydedilmiştir. Bahse konu durumun, petrol sektöründe yaşanan olumsuz gelişmelere bağlı olduğu, ham petrol ve gaz kondensatı üretimi yıllık büyüme tempolarının, 2019 yılının dördüncü üç aylık döneminde negatif olarak kaydedilmiş olmasından kaynaklandığı,

Öte yandan, 2019 yılı madencilik endeksleri verileri üzerinden yapılan inceleme neticesinde, madencilik alanında hizmet sunumu ve metal cevheri üretiminde bir önceki yıla göre kayda değer bir artış yaşanırken, kömür, ham petrol, doğalgaz ve diğer madencilik üretimlerinde düşük oranlı büyümeler yaşanmıştır.

E) Enerji

2019 yılı verileri kapsamında, geleneksel olarak, Rusya Federasyonu'nun en büyük ihracat kaleminin, yakıt ve enerji ürünleri sektörleri olduğu, bahse konu sektörlerde yapılan ihracatın, toplam ihracat içindeki payının %62,1 olarak belirlendiği, alt kalemler bazında, araç benzininde %23,1, elektrik enerjisinde %12,8, taşkömüründe ise %2,9 oranında bir ihracat

artışı yaşandığı, diğer taraftan, petrol ürünleri ihracatında %5,0, doğalgaz ihracatında ise %0,3'lük bir düşüş yaşandığı görülmektedir.

Rusya Federasyonu tarafından ihracat yapılan ülkelere bakıldığında, Bağımsız Devletler Topluluğu ülkelerinin payının %29 olduğu, ihracat yapısının, toplam fiyat açısından %8,5 düşüş, fiziki miktar açısından ise %3,4 oranında artışla 2019 yılını noktaladığı anlaşılmıştır.

2019 yılında, Rusya Federasyonu'nda, yakıt – enerji ürünleri ithalatının, toplam ithalat içindeki payının %0,9 olarak kaydedildiği, ithalat yapısında, fiyat açısından %7,8; fiziki miktar olarak da %7,4 oranında düşüş yaşandığı görülmektedir.

2019 yılının verilerine göre, ham petrol üretiminin, 2018 yılına göre 5,2 milyon ton (+%0,9) artış göstererek 561,2 milyon ton, doğal gaz üretiminin, %1,7 oranında (2018 yılına göre +12,4 milyar metreküp) artış göstererek son 19 yılın rekor seviyesine ulaşarak 737,8 milyar metreküp olarak gerçekleştiği,

Elektrik enerjisi üretimi anlamında; 2019 yılında, Rusya Federasyonu'nda yer alan elektrik santrallerindeki elektrik enerjisi üretiminin, 1080,6 milyar kWsa olarak gerçekleştiği, ısı elektrik santralleri ve nükleer enerji santrallerinin, üretimde ön plana çıktığı anlaşılmaktadır.

4. PAZARDA DİKKAT EDİLMESİ GEREKEN HUSUSLAR VE DİĞER BİLGİLER

A) İş Kültürü

Dünya Bankası'nca her yıl düzenlenen ve ülkelerin iş yapılabilirliğini irdeleyen iş yapma kolaylığı (Doing Business) çalışmasının 2020 raporuna göre; iş yapılabilirliği açısından 2011 yılında 120'nci sırada yer alan Rusya Federasyonu, 190 ekonomi içerisinde 28'inci sıraya yükselmiştir. Ülkemiz ise aynı endekste 33'üncü sırada yer almaktadır.

Diğer taraftan, Dünya Bankası'nın İş Kurma Endeksi sıralamasında ise, Rusya Federasyonu 40'inci sırada yer almaktadır. Rus mevzuatına göre şirketler, ancak yetkili devlet kuruluşlarına kayıt işleminden sonra hükmi şahsiyet kazanmaktadır. Rusya Federasyonu'nda tamamen yabancı sermayeli şirket kurmak da mümkündür. Bir limited şirketinin kuruluş süreci Moskova'da yaklaşık 11 iş günü almakta olup, ödenmiş sermaye miktarında alt sınır ise 10 000 Rubledir. Diğer taraftan; şirket tüzüğünde görevler sınırlandırılmamışsa, Rusya Federasyonu'nda genel müdür unvanını haiz yöneticiler geniş yetkilerle donatılmıştır. Bu durumun firma kuran şirketlerimizce evveleminde dikkate alınmasına büyük önem atfedilmektedir.

Rusya Federasyonu'nda ticari bağlantıların yapılmasında kişisel görüş, itibalar önemli yer tutmaktadır. Ticari faaliyette bulunan şirketlerin mali durumu ve güvenilirliği konusunda bilgi teminine yönelik bir veri tabanı mevcut değildir. Rusya Federasyonu'nda ticari faaliyette bulunmak için Ticaret ve Sanayi Odalarına kayıt mecburiyeti olmadığından firma güvenilirliği konusunda büyük firmalar hariç kişisel görüşler önemlidir.

Ticari kontratların yapılmasında karşılıklı kişisel ilişkiler önemlidir. Konsinye satış yapan firmalarımızın mal bedellerini tahsilde problemle karşılaştıkları görülmektedir. Bu kapsamda sözleşmelerde anlaşmazlıklara yönelik çözüm yolu belirtilmelidir. Ancak, ticari ilişkilerin anlaşmazlıkla sonuçlanması ve yabancı firmanın mahkeme kararı ile haklı bulunması durumunda bile uygulamada takip hukukunun etkin olmaması nedeniyle alacakların tahsili mümkün olmayabilmektedir. Bu nedenle, mal bedelini garanti altına alacak ödeme sistemlerine dış ticarete ağırlık verilmelidir.

Ticari ve mali mevzuatın karmaşık olması nedeniyle problemlerle karşılaşılacağı dikkate alınarak, gerekli konularda danışmanlık hizmeti alınmalıdır.

Rusya Federasyonu'ndaki tüccarlar, yabancı firmaların Rusya Federasyonu'nda temsilcilik veya deposunun olup olmadığı hususuna ağırlık vermekte, küçük ve orta çaplı Rus tüccarlar sermayeleri oranında bu depolardan mal temini yoluna gitmektedirler. Doğrudan ithalat ise bu tür tüccarlarca tercih edilmemektedir. Bu bağlamda, firmalarımızın Rusya Federasyonu'nda yerleşerek ülkede mağaza, ofis veya üretim tesisi açmasında fayda olacağı değerlendirilmektedir. Rusya Federasyonu'nda şirket açma imkanı olmayan firmalarımızın ise, Rus pazarını bilen ve Rusçaya hakim yetkili temsilci/danışman ya da distribütör kullanımını esas alan bir pazara giriş stratejisi benimsemesi ve istihdam politikalarını buna göre düzenleyerek Rus coğrafyasını ve Rusça bilen personel istihdam etmesi önem arz etmektedir.

B) Para Kullanımı

Ruble (₽), Rusya Federasyonu para birimi olup Rusya Federasyonu Çarlığı, Rus İmparatorluğu ve Sovyetler Birliği (SSCB) döneminde de kullanılmıştır. 1 ruble 100 kاپike bölünmektedir.

Finmarket.ru tarafından 2020 yılı başında yapılan araştırmaya göre, Rusya Federasyonu genelinde yapılan ödemelerde nakit kullanım oranının (%23,5) düşüklüğü dikkat çekmektedir. Ülke genelinde nakitten ziyade banka kartı (%90,7) ve akıllı telefon aracılığı (%30) ile ödeme işlemleri gerçekleştirilmektedir. Online ödemenin Moskova, St. Petersburg gibi büyük şehirlerin dışında kırsal kesimde de yaygın olduğu ulaşılan bir başka sonuçtur.

Banka havalesi genellikle tüzel kişiler aralarında yaygın olup çek yaygın bir kullanım aracı değildir.

Rusya Merkez Bankası tarafından yayımlanan verilere göre, 2019 yılında, Rusya Federasyonu'nda 272,6 milyon banka kartı sağlandığı ve 2018 yılının sonunda, Federal Antitekel Servisi tarafından yayımlanan bilgilere göre, online ödeme piyasasının hacminin 22 trilyon Rubleye ulaştığı görülmektedir.

Uluslararası işlemlerde yaygın olarak dolar ve avro kullanılsa da ABD ve AB tarafından uygulanan yaptırımların ardından, Rusya Federasyonu genelinde ithalat-ihracat yapan şirketler, yapılan ödemelerde dolar kullanım oranını azaltmaya çalışmaktadır. Son zamanlarda, avro, ruble ve yuan kullanımını artmış göstermektedir.

2019 yılında, ABD Doları kullanma oranı, 2018 yılına göre %68,1'den %62,5'e düşmüştür. Bununla birlikte, Avro kullanma oranı, %16,8'den %20,5'e, Ruble kullanımı

ise %20,2'den %21,5'e yükselmiştir. ruble kullanma oranı Hindistan başta olmak üzere (%35,8'den %77,8'e), Kazakistan ve Belarus ile yapılan ödemelerde yaygın olarak kullanılmaktadır. Aynı dönemde, yuan kullanma oranı %1,7'den %2,4'e artmıştır. 2019 yılında Rusya Federasyonu, Çin, Hindistan ve Türkiye ile karşılıklı olarak yerel para birimleri üzerinden ticaret yapma konusunda çeşitli anlaşmalar imzalanmıştır.

2019 yılında, Rusya Federasyonu'nun ihracatında kullanılan rublenin oranı %14,4, ithalatta ise %31 olarak belirtilmektedir.

C) Pasaport ve Ülkeye Geçici Giriş Vizesi uygulaması

Rusya Federasyonu'na giriş için umuma mahsus pasaport hamilleri vizeye tabidir. Hususî ve hizmet pasaportu hamilleri ile uluslararası taşımacılık yapan profesyonel şoförlerimiz ise her 180 günde 90 günü aşmamak şartıyla 30 gün süreyle vizeden muaftır. Diplomatik pasaport hamilleri 90 gün süreyle vizeden muaftır. Hali hazırda vatandaşlarımız Vladivostok Limanı'ndan e-vize olarak Rusya Federasyonu'na giriş yapabilmektedir. Vatandaşlarımız giriş tarihi dahil olmak üzere 8 günü aşmamak kaydıyla St. Petersburg, Leningrad Bölgesi ve Kaliningrad Bölgesi'ne e-vizeyle seyahat edebilmektedir. Alınan e-vize ile e-vizenin kapsam alanı dışında kalan Rusya Federasyonu'nun başka şehirlerine gitme imkanı ise bulunmamaktadır. Öte yandan, mevcut e-vize rejiminin bütün ülkeyi kapsamasına yönelik çalışmalar devam etmekte olup yeni düzenlemenin 1 Ocak 2021 tarihi itibarıyla yürürlüğe gireceği bildirilmektedir².

Vatandaşlarımızın Rusya Federasyonu'nda bulunabilmesi için aşağıda bulunan vize türleri uygulanmaktadır³.

Tablo-1: Vize Türleri

Vize türü	Rusya Federasyonu'nda bulunma süresi	Vize düzenlenme ücreti
Turist vizesi	1-30 gün	9600 ruble civarında
Ticari vize	30 günden 1 yıla kadar	22900 rubleden
Özel vize	30-90 gün	13300 ruble civarında
İş vizesi	1-3 yıl	80000 rubleden
E-vize	1-8 gün	1140 ruble civarında

Rusya Federasyonu mevzuatı gereği, Rusya Federasyonu'na seyahat etmek isteyen vatandaşlarımızın "göç kaydının" 7 iş günü içinde yapılması gerekmektedir. Bu çerçevede, ziyaretçiyi kabul eden tarafın (otel, yanında konaklanacak aile veya şahıs vb.) bildirimde bulunması gerekmektedir. Bildirim posta yoluyla ya da doğrudan Federal Göç Kurumu birimlerine yapılabilir. Rusya Federasyonu içinde bölge değişikliği durumunda yeniden başvuru gerekmektedir.

Türk vatandaşları çalışma, ikamet, aile birleşimi, öğrenim, eğitim, ilmi araştırma ve montaj-

² <https://evisa.kdmid.ru/en-US/Home/Instruction>

³ <https://ruvisa.online/ru/komu-nuzhna-viza/viza-v-rossiyu-dlya-grazhdan-turtsii#business>

bakım-onarım gibi özel meşruhatlı seyahatlerinde Rusya Federasyonu'nun ilgili temsilciliklerinden alınacak vizeye tabidirler.

D) Resmi Tatiller ve Mesai Saatleri

1-2 Ocak	: Yeni Yıl
7 Ocak	: Ortodoks Yeni Yılı
8 Mart	: Uluslararası Kadınlar Günü
1-2 Mayıs	: İşçi ve İlkbahar Bayramı
9 Mayıs	: Zafer Bayramı
12 Haziran	: Bağımsızlık Günü
7 Kasım	: Milli Uzlaşma Günü
12 Aralık	: Anayasa Bayramı

Rusya Federasyon'unda, resmi tatil günleri cumartesi ve pazara denk gelirse, bir sonraki iş günü tatil olmaktadır. Çalışma saatleri Pazartesi-Cuma 09.00-18.00 olarak belirlenmiştir. Bankalar da genellikle 09.00-18.00 arasında açık bulunmaktadır. Bazı bankalar (Sberbank dahil) Cumartesi günleri 09.00-13.00 arasında da çalışmaktadır. Posta ofisleri, hafta içi 08.00-20.00 arasında, hafta sonları (Cumartesi) 09.00-13.00, 14.00-18.00 arasında açık bulunmaktadır.

Haftalık çalışma saati ortalama 40 saattir.

Telefon Kodları

Ülke Kodu : + 7

Rusya Federasyonu içinde şehirlerarası görüşmeler için 8 ile hat alınmaktadır.

Moskova : 495 veya 499

St. Petersburg : 812

Kaliningrad : 0112

Irkutsk : 3952

Magadan : 41322

Krasnoyarsk : 3912

Murmansk : 8152/81522

Nizhniy Novogorod : 8312

Novorossisk : 86134

Novosibirsk : 3832

Samara : 8462

Vologda : 81722

Vologograd : 8442

Vladivostok : 4232

E) Yerel Saat

Rusya Federasyonu (Moskova saati) ile Türkiye yerel saati arasında bir fark bulunmamaktadır. Öte yandan, Rusya Federasyonu'nda 11 saat dilimi bulunmaktadır. Örneğin, Moskova'da ve Türkiye'de saat 10.00 iken Vladivostok'ta saat 17.00'dir.

5. ŞİRKET KURULUŞU VE İŞ YAPMA İLE İLGİLİ BİLGİLER

A) Şirket Türleri

Rusya Federasyonu'nda yabancı yatırımcılar; temsilcilik ve şube açabilmekte, Rusya vatandaşı bir ortakla ya da tek başına tüzel bir kişilik oluşturabilmekte, hatta yüzde yüz yabancı yatırımcı da olabilmektedir. Ülke Kanunlarına göre, iki farklı şirket türü mevcut olup bunlar "limited şirket" ve "anonim şirket" olarak adlandırılmaktadır.

Limited Şirketler (OOO): Kuruluş ve yönetim işlemleri anonim şirketlere göre daha basittir. Bir veya birkaç kişi tarafından kurulmuş ve sermayesi paylara bölünmüş ticari topluluklardır. Limited şirketlerin kurucuları, şirketin borç ve muhtemel zararları için şirketteki payları kadar risk taşırlar. Limited şirketler ticaret siciline kaydedildiği anda kurulmuş sayılır. Bir limited şirketinin kuruluş süreci (Moskova'da) yaklaşık 11 iş günü almakta, ödenmiş sermaye miktarında 10 000 Ruble alt sınır bulunmaktadır. Diğer taraftan; şirket tüzüğünde görevler sınırlandırılmamışsa, Rusya'da genel müdür unvanını haiz yöneticiler geniş yetkilerle donatılmıştır. Bu durumun firma kuran şirketlerimizce evveleminde dikkate alınmasına büyük önem atfedilmektedir.

Anonim Şirketler (ZAO): Anonim şirketler açık veya kapalı olarak kurulabilmektedir. Bu husus, kuruluş sözleşmesinde ve şirket unvanında belirtilir. Temel fark hisse devrindedir. Açık anonim şirketlerde hissedarlar kendi hisselerini diğer ortaklardan habersiz üçüncü kişilere devredebilirler. Hissedarların sayısı için bir sınırlama yoktur. Kapalı anonim şirketlerde ise hisse devrinde diğer ortaklara öncelik tanınır. Hissedar sayısı 50'den fazla olamaz.

B) Şirket Kurma Prosedürü

Rusya Federasyonu mevzuatlarına göre şirketler, ancak yetkili devlet kuruluşlarına kayıt işlemi yapıldıktan sonra hükmi şahsiyet kazanmaktadır. Rusya'da tamamen yabancı sermayeli şirket kurmak da mümkündür. Yabancı firmalar, Rusya'da şirket kurabilecekleri gibi, temsilcilik ofisi de açabilmektedir. Bu açıdan, yabancı şirketlerin kayıt işlemleri iki başlık altında yapılmaktadır. Bunlardan ilki **tescil** (registration), diğeri ise **kabul** (accreditation) işlemidir.

Tescil işlemi yabancı sermayeli firmalara, Rusya'da kar sağlayıcı işlemler dahil olmak üzere her türlü ticari ve ekonomik içerikli faaliyette bulunma hakkı sağlamaktadır. Buna karşılık akredite firmalar kendi ülkelerindeki ana firmanın temsilcisi olarak ve genellikle kar getirici faaliyette bulunmamak üzere kayıt işlemi yaptırmış olmaktadır.

Temsilci ofislerin temel fonksiyonu, Rusya dışındaki merkez ofisin ticari ilişkilerini kurmak ve yürütmek, onun adına pazarlama çalışmaları yapmak, gerektiği takdirde sözleşmeler imzalamaktır. Rus mevzuatına göre, temsilci ofislerin ayrı kanuni şahıs hükmü bulunmamaktadır. Temsilci ofisleri, bizzat ticari aktivitede bulunmaları ve Rusya kaynaklı gelir elde etmeleri halinde ise normal bir şirket gibi vergi yükümlüsü sayılıp vergiye tabi tutulmaktadırlar.

Temsilci ofisler;

- Ruble ve/veya döviz hesabı açabilirler.
- Giderlerini Ruble ve döviz hesaplarından karşılayabilirler (Kiralar, maaşlar, iktisadi kıymet alımı, reklam ve pazarlama giderleri gibi).
- Gümrükleme yapabilir, stok tutabilirler.
- Kira ödemelerinde KDV'den muaftır.

Diğeri taraftan, Rus mevzuatına göre, yabancı tüzel ve gerçek kişiler yatırımcı olarak ortaklıklarda ve/veya ekonomik topluluklarda da yer alabilmektedir. Yabancı ortaklı ticari işletmeler, yeni bir işletmenin kurulması veya mevcut bir işletmenin hisselerinin yabancı yatırımcı tarafından satın alınması yoluyla oluşturulabilmektedir. Ticari işletmelerde sermayeye katılım ise parasal değerler, maddi varlıklar, menkul kıymetler, kullanma hakları şeklinde yapılabilmektedir. Sermaye katkısı olarak yurt dışından gönderilen dövizler Ruble'ye çevrildikten sonra sermaye olarak yatırılabilir.

Yabancı, gerçek veya tüzel kişiler tarafından kurulan şirketler ise, limited ve anonim şirket ile mevzuatın imkân tanıdığı ortaklık statüleri şeklinde oluşturulmaktadır.

Tablo-2: Şirket Kurulumuna İlişkin Prosedürler

No	Prosedür	Tamamlama Süresi	Tamamlanma Maliyeti
1	<p>Şirket kayıt başvurusunun noter tasdiki Doldurulmuş ve imzalanmış kayıt başvurusunun noter tarafından onaylanması gerekmektedir. Standart kayıt formunun onaylatılmasının ücreti belge başına 200 rubledir. 200 ruble onay işleminin başvuru sahibince yapıldığı durumlarda geçerli olup, vekalet/danışmanlık ücreti dahil değildir. Ayrıca, Noter tarafından 1.000 Ruble tutarında teknik hizmet bedeli tahsil edilmektedir.</p> <p>5 Mayıs 2014 tarihinden itibaren yukarıda bahsedilen prosedür zorunlu olmaktan çıkarılmıştır. Kurucu, ilgili kayıt ofisine şahsen başvurduğu ve belgeleri kendisi doldurduğu takdirde noter onayı gerekmemektedir.</p>	1 gün	İmza başına 200 ruble (damga vergisi) & 1.000 Ruble (teknik hizmet bedeli)
2	Banka hesabı açılması için firma kaşesi/mührü yapılması	1 gün	500 ruble
3	<p>Kayıt ücretinin ödenmesi ve vergi kayıt numarası alabilmek için Federal Vergi Dairesinin yerel ofisine kayıt Kayıt için gerekli belgeler:</p> <ul style="list-style-type: none"> i. Şirket kuruluş kararı ii. Şirket kuruluş evrakları iii. Noter onaylı kayıt başvurusu iv. Kayıt ücretinin ödendiğine ilişkin banka makbuzu v. Yeni şirketin fiziki adresini doğrulayan belge	7 gün	4.000 ruble
4	<p>Şirket için banka hesabı açılması, şirket sahibinin imzasının kayıt ve tasdiki Banka hesabı için şirket kaydı gerekmekte olup, bankalar şirket kurucusunun finansal statüsü ve geçmişi hakkında bilgi talep edebilir. Banka hesabının açıldığına dair belge şirket kurucusu tarafından vergi dairesine sunulmalıdır. Şirket kurucusunun imzasının banka tarafından kayıt edilmesi ve onaylanması gerekmektedir. Bu prosedür için standart form bulunmaktadır. Formda şirket mührünün basılacağı kısım bulunmaktadır.</p>	2 gün	Bankada yapılırsa ücretsizdir. Noter tarafından yapılırsa 1.000 ruble noter masrafı & 200 ruble imzalar ve banka kartları olmak üzere toplam masraf yaklaşık 1.200 rubledir.

Kaynak: Doing Business 2020 Rusya Raporu

C) Sigorta

Rusya Federasyonu kapsamında sigortacılık faaliyetlerine ilişkin ile düzenleme, kontrol ve gözetim faaliyetleri, Rusya Merkez Bankası tarafından gerçekleştirilmektedir. Bu kapsamda, sektörde faaliyete ilişkin izinler ve düzenlemeler Merkez Bankası tarafından yönetilmekte olup, 2019 yılı sonu itibarı ile, Rusya'da 178 sigorta şirketi, 66 sigorta brokeri ve 11 karşılıklı sigorta derneği faaliyette bulunmaktadır.

Rusya Federasyonu sigortacılık sektöründe halihazırda 100'den fazla sigorta türüne ilişkin işlemler yapılmakta olup, en çok operasyon yapılan sigorta türleri zorunlu araç sigortası (OSAGO), kaza ve hastalık sigortası ile gerçek kişilerin taşınır-taşınmaz malvarlıklarına ilişkin sigortalardır. 2019 yılı verileri kapsamında, sigorta primleri hacminin parasal değerinin 1,48 trilyon Ruble olarak gerçekleştiği, ayrıca, yapılan sigorta sözleşmelerin sayısı 2,6 % oranında artarak 207,8 milyon adete ulaşmıştır.

Bu kapsamda, 2019 yılında gerçekleştirilen sigortacılık faaliyetlerinin alt kalemler bazında dağılımına bakıldığında, 55,1 milyon adet kaza ve hastalık sigortası sözleşmesi, 48,8 milyon adet gerçek kişilerin taşınır-taşınmaz malvarlıklarına ilişkin sigorta sözleşmesi, 39,5 milyon adet zorunlu araç sigortası sözleşmesi, 17,1 milyon adet gönüllü sağlık sigortası sözleşmesi, 5,2 milyon adet hayat sigortası sözleşmesi, 4,9 – KASKO sigorta sözleşmesi, 0,4 milyon adet tüzel kişilerin mülkiyet sigortası sözleşmesi, 37 milyon adet diğer sigorta sözleşmeleri,

2019 yılında sigortacılık sektörü verilerinin alt kalemler bazında finansal değerlerinin incelenmesi neticesinde, 409,3 Milyar Ruble değerinde hayat sigortası primi, 213,9 Milyar Ruble değerinde zorunlu araç sigortası primi, 187,4 Milyar Ruble değerinde kaza ve hastalık sigortası primi, 180,8 Milyar Ruble değerinde gönüllü sağlık sigorta primi, 170,5 Milyar Ruble değerinde KASKO sigorta primi, 143 Milyar Ruble değerinde diğer sigorta primleri, 103,3 Milyar Ruble değerinde tüzel kişilerin mülkiyet sigortası primi, 71,9 Milyar Ruble değerinde ise gerçek kişilerin taşınır-taşınmaz malvarlıklarına ilişkin sigorta primi ödemesi gerçekleştirilmiştir.

D) Bankacılık Mevzuatı

Rusya Federasyonu'ndaki para birimi kısıtlamalarının çoğu, para birimi işlemlerini düzenleyen 10 Aralık 2003 tarihli 173-FZ sayılı "*Para Kontrol Kanunu*" değişikliklerinden sonra, Ocak 2007'de kaldırılmıştır. Bununla birlikte, Para Kontrol Kanun'u ve ilgili yönetmelikler, hala dikkate alınması gereken bazı kısıtlamaları içermektedir. Bahse konu kısıtlamalar temel olarak bölge sakinleri ile yerleşik olmayanlar arasındaki işlemlerle (özellikle mal ve sermaye ithal ve ihrac ederken) ve nakit döviz ihracı/ithali hususlarını kapsamaktadır.

Rusya Federasyonu kambiyo mevzuatının anlaşılması açısından aşağıda yer verilen bazı kavramlar önem arz etmektedir. Bu kapsamda;

- **Yerleşik olanlar:**

- Yabancı ülkede sürekli ikamet eden Rus vatandaşları hariç Rus vatandaşı sayılan gerçek şahıslar.
- Rus kanunları uyarınca ikametgah iznine sahip Rusya'da sürekli ikamet eden yabancı vatandaşlar ve vatandaşlığa sahip olmayan şahıslar.
- Rus kanunları uyarınca kurulan tüzel kişiler.
- Yerleşik Rus tüzel kişilerin yurtdışındaki şubeleri, temsilcilikleri ve diğer uzantıları.
- Rusya Federasyonu'nun yurtdışındaki diplomatik temsilcilikleri, konsoloslukları ve diğer resmi makamları ve uluslararası veya hükümetler arası kuruluşların bünyesindeki daimi temsilcilikleri.
- İşbu federal kanunun ve onu baz alarak yürürlüğe giren diğer federal kanunların ve diğer yasama kaynaklarının düzenlediği ilişkilere taraf olan Rusya Federasyonu, Rusya Federasyonu bölgeleri, kamu daireleri.

- **Yerleşik olmayanlar:**

- Yerleşik olanlar başlığı altında yer alan "a" ve "b" bentleri uyarınca yerleşik sayılmayan gerçek şahıslar
- Yabancı ülkelerin kanunları uyarınca kurulan ve yurtdışında bulunan tüzel kişiler
- Yabancı ülkelerin kanunları uyarınca kurulan ve yurtdışında bulunan tüzel kişi sayılmayan kuruluşlar
- Rusya Federasyonu'nda akredite olan yabancı ülkelerin diplomatik temsilcilikleri ve konsoloslukları ve uluslararası veya hükümetler arası kuruluşların bünyesindeki daimi temsilcilikleri
- Rusya Federasyonu'ndaki uluslararası ve hükümetler arası kuruluşlar, onların şubeleri ve daimi temsilcilikler
- Yerleşik olmayan tüzel kişilerin ve tüzel kişi sayılmayan kuruluşların Rusya Federasyonu'ndaki şubeleri, daimi temsilcilikleri ve diğer uzantıları
- Diğer kişiler.

olarak belirlenmiştir.

Rusya Federasyonu kambiyo mevzuatı, yapılan serbestleşme düzenlemelerine rağmen kambiyo işlemlerini, tarafları yerleşik olanlar veya yerleşik olmayanlar olarak ayırmakta ve aralarındaki işlemleri bu ayırım prensiplerine göre düzenlemektedir. Bu doğrultuda;

- **Yerleşik kişiler arasındaki kambiyo işlemleri:**

Aşağıdakiler hariç yerleşik kişiler arasında kambiyo işlemleri yasaktır:

- Duty-free mağazalarında ödemeler ve ayrıca uluslararası taşımacılıkta yolculara mal ve hizmet satışları.
- Komisyoncunun yerleşik olmayan kişilerle yapılan mal, iş ve hizmet teslimi, bilgi ve entelektüel faaliyet sonuçlarının aktarımı anlaşmaları ile ilgili hizmetler vermesi halinde komisyon işlemleri.

- Nakliyatçının Rusya Federasyonu'ndan veya Rusya Federasyonu'na yük çıkış-girişleri, yükün Rusya Federasyonu toprağından transit geçişi ve söz konusu yüklerin sigortası konusunda hizmet vermesi halinde taşımacılık operasyonları.

- Rusya Federasyonu adına ihraç edilmiş dış piyasa kıymetli evrakları ile ilgili işlemler
- Tüzel kişilerin dış piyasa kıymetli evrakları ile ilgili işlemleri
- Rus kanunlarına göre federal bütçeye, RF bölge bütçelerine ve yerel bütçelere zorunlu ödemeleri (vergi, resim ve harç).

Yetkili bankalar arasındaki kendi adlarına ve kendi kaynakları sayesinde yapılan kambiyo işlemleri RF Merkez Bankasının belirlediğı düzene uygun şekilde gerçekleştirilir.

Yerleşik kişiler ve yetkili bankalar arasında aşağıda sıralanan kambiyo işlemleri serbestçe gerçekleştirilebilir:

- Kredi ve borçların alınması, faiz ve cezaların ödenmesi
- Yerleşik kişilerin banka hesaplarına mevduatın yatırılması ve çekilmesi
- Banka garantileri ve ayrıca yerleşik kişilerin kefalet ve kapora anlaşmaları üzerinden yükümlülüklerini yerine getirmesi
- Yerleşik kişilerin yetkili bankalardan borç senedi satın alması, ödenmek üzere borç senedini ibraz etmesi, borç senedi üzerinden gecikme faizi talep etmesi
- Gerçek şahısların yabancı döviz ve seyahat çeklerini Rus döviz karşılığında alıp satması
- Yetkili bankalara komisyon bedelinin ödenmesi
- Rus kanunlarına göre banka işlemi kabul edilen diğer kambiyo işlemleri

• **Yerleşik olmayan kişiler arasındaki kambiyo işlemleri**

Yerleşik olmayan kişiler, yurtdışındaki yetkili banka hesaplarına Rusya Federasyonu'ndaki yetkili bankalardaki hesaplarından veya Rusya Federasyonu'ndaki yetkili bankalardaki hesaplarına yurtdışındaki yetkili bankalardaki hesaplarından yabancı döviz serbestçe transfer edebilirler.

Yerleşik olmayan kişiler, iç piyasa kıymetli evrakları ile kambiyo işlemlerini gerçekleştirebilirler.

Rusya Federasyonu'nda yerleşik olmayan kişiler arasında Rus döviz bazında kambiyo işlemleri Merkez Bankasının öngördüğü düzen içinde Rusya Federasyonu topraklarında açılan banka hesapları vasıtasıyla gerçekleştirilir.

• **Yerleşik olan ve olmayanlar arasındaki kambiyo işlemleri**

Yurt içinde ve yurt dışında yerleşik olanlar arasında yapılan döviz işlemlerine birkaç özel kısıtlamaya tabi olarak izin verilmektedir.

- **Dış ticaret sözleşmelerinin kaydı**

Rusya Merkez Bankası'nın 181-I sayılı Talimatı uyarınca, 1 Mart 2018 tarihinden bu yana, Rusya Federasyonu'nda mukim ile mukim olmayanlar arasındaki herhangi bir döviz işleminin kaydı zorunlu olup kayıt için Rus bankaları yetkilendirilmiştir.

RF Merkez Bankası kambiyo işlemleri üzerinden kaydın ve raporların tutulması gerekçesiyle, yerleşik ve yerleşik olmayan kişiler arasında kambiyo işlemlerinin gerçekleşmesi sırasında yerleşik kişilerin yetkili bankalarda anlaşmaların pasaportunu düzenlemelerini öngörmektedir.

Burada açıklanması gereken konu ise anlaşma pasaportudur. Anlaşma pasaportu yerleşik ve yerleşik olmayan kişiler arasında gerçekleşen kambiyo işlemleri üzerinden kaydın ve raporların sağlanması için gerekli olan bilgileri içermek zorundadır.

İş bu pasaport yetkili olduğu bankada hazırlanmalı ve kambiyo işlemi için gerekçe olan bilgileri içeren evraklarla tasdiklenmiş olmalıdır.

Bunun dışında kanunlar, yerleşik olan ve yerleşik olmayan şirketlerin döviz işlemlerini gerçekleştirmesi durumunda, işlemlerin Merkez Bankasının getirmiş olduğu prosedürlere uymasını ve gerçekleşen döviz işlemlerinin raporlarının verilme zorunluluğu getirmektedir. Döviz işlemleri üzerinden yapılan kayıtlar ve hazırlanan raporlama formları sadece yetkili bankalara teslim edilmelidir. Ayrıca yerleşik şirketlerce hazırlanan raporların ve ilgili evrakların ilgili döviz işleminin gerçekleştirilmesinden itibaren üç yıl süreyle saklanma zorunluluğu getirilmiştir.

Öte yandan, sözleşmelerin kaydedilmesi için ithalat ve kredi sözleşmelerinde en az 3 milyon Ruble (40.000 EUR), ihracat sözleşmelerinde ise 6 milyon RUB (80.000 EUR) asgari tutar şartı aranmaktadır.

İhracat sözleşmesi yapmak için, mukim-ihracatçı, yetkili Rus bankasına başvurmalıdır:

- Kayıt için ihracat sözleşmesi hakkında detaylı bilgi (tip, sayı, para birimi, sözleşmenin tarihi, yükümlülüklerin yerine getirilme tarihi ve tarihi ile yerleşik olmayan karşı tarafın ayrıntıları dahil); veya ihracat sözleşmesinin kendisi (veya kayıt için yeterli bilgi içeren bir alıntı) gerekmektedir.

- Yerleşik ithalatçı veya **kredi sözleşmesine** taraf olan mukim, Rus yetkili bankasına ilgili ithalat sözleşmesini veya tesis sözleşmesini (veya ilgili sözleşmeden bir alıntı) iletmelidir.

- Banka, dış ticaret sözleşmesini veya kredi sözleşmesini, belirtilen belgelerin sunulmasından sonraki bir sonraki iş gününden daha geç olmamak üzere kaydetmeli ve ilgili sözleşmeye tekil bir numara vermelidir.

Bir diğer önemli konu ise gerçek kişilerin Rusya Federasyonu'na döviz getirmesi ve Rusya Federasyonu'ndan döviz çıkartması hususudur. Kambiyo mevzuatında bu konu 15. maddede ele alınmıştır. Gerçek kişi, Rusya Federasyonu'na girişte beyan ettiği ve yanında

getirdiği nakit tutar kadar nakit para ve yol çeklerini çıkartabilir. Burada nakdin döviz ya da ruble olmasının bir önemi yoktur. Öte yandan, Rusya Federasyonu'na girişte söz konusu beyannamenin doldurulmasının unutulması ya da kaybolması halinde iki farklı senaryo ile karşılaşılmaktadır. İlk senaryoda beyan verme zorunluluğu bulunmadan 3.000 dolar veya Rusya Merkez Bankası kurundan ona tekabül eden tutarı nakit olarak çıkarabilme, ikinci senaryoda ise, 10.000 dolar veya Rusya Merkez Bankası kurundan ona tekabül eden tutar kadar nakdi olması halinde beyan edilip çıkartılması hususudur. 10.000 doları geçen tutarın nakit olarak Rusya dışına çıkartılması yasaktır.

- **Yurtdışı bankalardaki hesaplar**

Kambiyo kanununda yapılan son değişiklikler ile Rusya dışındaki bankalarda hesap açma prosedürü basitleştirilmiştir. 10 Aralık 2003 tarihli N 173-FZ kanununun 12. maddesinin 2. bendinde belirtilen yabancı ülkelerde açılan/kapatılan banka hesapları hakkında vergi dairelerini bilgilendirme prosedürü 1 Ocak 2007 tarihinden itibaren basitleştirilmiştir. Artık yerleşik şirketler yabancı ülkelerde bulunan banka hesaplarına yatırılan dövizler ile ilgili işlem yapma konusunda serbesttirler (kambiyo mevzuatında öngörülen işlemler için geçerlidir).

Yerleşik şirketler bulunduğu bölgedeki vergi dairesine her üç ayda bir yabancı ülke banka hesaplarında yapılan para hareketleri ile ilgili rapor vermek zorundadır (N 173- FZ md. 12 b.7). Bunun yanı sıra, yerleşik şirketler yurtdışında açtığı hesap hakkında vergi dairesini 1 ay içinde bilgilendirmek zorundadır, aksi takdirde İdari Ceza Kanununun 15.25 maddesinin 2. bendi uyarınca yöneticiler 500-15 000 Ruble arasında ceza, tüzel kişiler ise 5 000-150 000 Ruble arasında ceza ödemek durumunda kalabilmektedir.

- **Yerleşik kişilerin yabancı dövizini ve Rus dövizini Rusya Federasyonu'na geri getirmeleri**

Dış ticaret sırasında, eğer aksi işbu kambiyo mevzuatında öngörülmemişse yerleşik kişiler dış ticaret anlaşmalarının öngördüğü süreler içinde;

- Yerleşik kişiler, yapılan dış ticaret anlaşmalarına göre yerleşik olmayan kişilere teslim edilen mal (iş, hizmet) bilgi ve entelektüel faaliyet sonuçları ve onlara ait mülkiyet haklarının karşılığında tahsil edilecek yabancı dövizini veya Rus dövizini kendi banka hesaplarına geçmesini,

- Rusya Federasyonu gümrük alanına girmeyen mallar, RF gümrük alanında alınmayan iş ve hizmet, teslim edilmeyen bilgi ve entelektüel faaliyet sonuçları ve onlara ait mülkiyet hakları için yerleşik olmayan kişilere ödenmiş nakit kaynakların RF'ye geri dönüşünü sağlamakla yükümlüdür.

Son olarak, vergi mükellefinin paraların geri getirme zorunluluğunu ihlal etmesi halinde, İdari Cezalar Kanununun 15.25 maddenin 4 ve 5. bentlerine göre para ile ifade edilen ceza öngörülmektedir. Bu ceza geri getirilmesi gereken tutarın dörtte üçüne veya tamamına tekabül edebilir. Ancak yapılan ihlal tutar olarak düşük ve önemsiz ise şirket idari cezadan kurtulabilir.

E) Vizeler

Rusya Federasyonu için turistik, kişisel, iş, çalışma, öğrenci ve transit olmak üzere altı vize türünden söz edilmesi mümkündür.

Bütün vize türleri açısından önem taşıyan en önemli belge davetiyedir. Bunun dışında başvuru formunun doldurulması, fotoğraf ve pasaport teslimi gerekmektedir. Ayrıca vize türüne göre değişmekle birlikte bazı sağlık testleri de istenebilmektedir.

- **Turistik vize**

Bu vizenin süresi genelde maksimum 1 aydır. Otel veya rezervasyon fişi (voucher) en önemli husustur. Bu belgeler otellerden temin edilebileceği gibi, Rus seyahat acentelerinden veya bunlarla çalışan acentelerden temin edilebilir.

Turist olarak Rusya'ya gelindikten sonraki 72 saat içerisinde kayıt yaptırılması gerekmektedir. Bu kaydın otel veya evde kalınması halinde ev sahibi tarafından yapılması gerekmektedir.

- **İş Vizesi**

Bu vize türü, Rusya'ya iş amaçlı seyahat etmek isteyenler içindir. 1 aydan 1 yıla kadar olabilmektedir. Ancak her üç ayda bir giriş çıkış yapmak gerekmektedir. Bu vizeler tek girişli olabileceği gibi çok girişli de olabilmektedir.

İş vizesi alınabilmesi için Federal Göç İdaresi (UFMS) tarafından verilen iş davetiyesi gerekmektedir. İş daveti yapacak olan Rusya'da yerleşik şirketin veya kuruluşun doğrudan bu kuruluşa başvurması veya kayıtlı bir acentenin aracılığını araması gerekmektedir.

- **Öğrenci vizesi**

Bu vize türü için ilgili kişinin Rus Üniversitesi, okul veya enstitüye doğrudan başvurması gerekmektedir. Üniversite tarafından davetiyeye için gerekli işlemler yerine getirilmekte ve öğrenciye gönderilmektedir. Öğrenci tarafından daha sonra vize başvurusu yapılmaktadır.

- **Kişisel vize**

Bu vize türü, Rusya'da akrabasını veya bir arkadaşını ziyaret etmek isteyenler içindir. Üç aya kadar alınabilmekte ve tek girişli olmaktadır. Bunun için ziyaret edilecek kişi tarafından OVIR adlı ofise kişisel başvuru yapılması gerekmektedir.

- **Transit vize**

Bu vize türü başka bir ülkeye gitmek için Rusya topraklarına girmek durumunda 72 saatliğine verilen vizedir.

Bu vizeyi almak için pasaport, bilet, gidilecek olan ülkeden alınmış olan vize, fotoğraf ve vize başvuru formu gibi belgeler aranılmaktadır.

- **Çalışma vizesi**

Bu vize türü, Rusya'da çalışacak olan kişiler içindir. Davetiye için istihdam edecek şirketin yabancı çalıştırma izni bulunması gerekmektedir. Ayrıca şirketin istihdam edeceği kişiye davetiye çıkarmak üzere başvuruda bulunması gereklidir. Standart çalışma vizesi 1 yıllık olup her yıl yenilenmesi gerekmektedir.

Nitelikli personel çalışma (VKS) vizesi ise 3 yıllık olup belli bir tutarın üzerinde maaş alan kişileri kapsamaktadır. Bu halde şirketin kota izni olması gerekmemektedir. VKS davetiyesi çıkarıldıktan sonra kişilerin vize başvurusu yapması gerekmektedir. Bu başvuruda başvuru formu, davetiye, fotoğraf, pasaport ve ELİSA testi gibi belgeler aranılmaktadır. VKS sahibi çalışanların giriş tarihinden itibaren üç ay içinde adres kaydı yaptırması gerekmektedir.